

Keskusteluaiheita - Discussion papers

No. 425

Juha Kettunen* - Reijo Marjanen**

**SUOMEN TYÖNANTAJAIN
KESKUSLIITON PALKKATILASTOT:
Syntyhistoria, sisältö ja
käyttötarkoitus**

* Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos (ETLA)
** Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto (TT)

Kiitämme Ralf Ramm-Schmidtä (TT) saamistamme kommentteista.
Tutkimusraportti on julkaistu Työsuojelurahaston avustuksella.

KETTUNEN, Juha - MARJANEN, Reijo, SUOMEN TYÖNANTAJAIN KESKUSLIITON PALKKATILASTOT: Syntyhistoria, sisältö ja käyttötarkoitus. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1992. 42 s. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781-6847; no. 425).

TIIVISTELMÄ: Tässä tutkimusraportissa tarkastellaan Suomen Työnantajain Keskusliiton (STK) palkkatilastoinnin perusteita. Tarkastelun kohteena ovat tilastojen syntyhistoria, sisältö ja käyttötarkoitus. Lisäksi raportissa selvitetään esimerkinomaisesti erilaisia palkanmaksuun liittyviä käsitteitä ja palkkakehityksen yleisiä piirteitä työntekijöiden ja toimihenkilöiden osalta. Liitteenä ovat yksityiskohtaiset kuvaukset nykyisen palkkatilastoinnin muuttujista. Tutkimusraportti ilmestyy osana Työsuojelurahaston rahoittamaa tutkimusprojektia "Palkkarakenne ja työmarkkinoiden toiminta".

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Palkkatilastoinnin syntyhistoria	3
3. Palkkatilastojen ominaisuudet ja sisältö	7
3.1. Työntekijöiden palkkatilastot	7
3.2. Toimihenkilöiden palkkatilasto	10
3.3. Palkkatilastotietojen julkisuuteen saattaminen	13
4. Palkkatilastojen käyttö työmarkkinoiden näkökulmasta	16
4.1. Palkkatilastojen käyttötasot	16
4.2. Työmarkkinajärjestöjen välinen palkkatilasto- yhteistyö	19
5. Palkkakehityksen yleispiirteitä	21
5.1. Työntekijöiden palkkatilastot	21
5.2. Toimihenkilöiden palkkatilastot	28
Liite 1. Yksilöllisen tilastoinnin toteuttaminen työntekijöiden palkkatilastossa	32
Liite 2. Työntekijöiden palkkatiedustelun sisältö	34
Liite 3. Metalliteollisuuden palkka- ja ammattiryhmitys	36
Liite 4. Palkkaerien sisältyminen työntekijöiden palkkatilastoon eri aloilla	37
Liite 5. Toimihenkilöiden palkkatiedustelun sisältö	38

1. Johdanto

Tässä tutkimusraportissa tarkastellaan Suomen Työnantajain Keskusliiton (STK) palkkatilastojen syntyhistoriaa, nykyisten tilastojen ominaisuuksia ja tietosisältöä sekä tilastotietojen julkistamistapaa. Lisäksi tarkastellaan lyhyesti tilastotietojen roolia työmarkkinoiden tietotarpeen tyydyttäjänä.

STK on laatinut teollisuuden työntekijöiden palkkatilastoa keskitetysti 1930-luvun keskivaiheilta lähtien. Eräillä STK:n jäsenliitoilla on tosin ollut tilastotoimintaa jo tätä aikaisemminkin. Toimihenkilöiden palkkatilastoja ryhdyttiin tuottamaan vuonna 1949 ja tilastopohjaa laajennettiin yritysten ylempään toimihenkilökuntaan 1965.

STK:n palkkatilastoissa ovat mukana periaatteessa kaikki sen jäsenyritysten palveluksessa olevat palkansaajat. Työntekijöiden palkkatilasto on neljä kertaa vuodessa laadittava tuntipohjainen neljännesvuositilasto, jossa palkkataso ilmaistaan tuntiansioina. Toimihenkilöiden palkkatilasto puolestaan on kerran vuodessa elokuulta laadittava kuukausipalkkatilasto, jossa palkkataso ilmaistaan kuukausiansioina. Työntekijöiden ja toimihenkilöiden tilastot poikkeavat toisistaan myös niissä käytettyjen luokittelutekijöiden suhteen. Näin ollen niissä ilmoitettuja ansiotietoja ei voi sellaisenaan suoraan vertailla keskenään.

STK:n laatimien palkkatilastojen tarkoituksena on ensisijassa palvella työmarkkinatoimintaa. Palkkatilastojen keskeinen tehtävä on toimia lähtökohtana työehtosopimusneuvotteluissa, joissa palkoista päätetään sekä alakohtaisesti

että koko kansantaloutta koskien. Koska suomalainen työehtosopimusjärjestelmä rakentuu henkilökohtaiseen palkanmäärittämiseen, neuvotteluissa tarvitaan henkilötasolle menevää tarkkaa ja ajankohtaista tietoa henkilökohtaisesta palkkojen tasosta, rakenteesta ja kehityksestä. Ilman työnantajajärjestöjen suorittamaa sopimusaloittaista palkkatilastointia tätä tietoa ei olisi käytettävissä.

2. Palkkatilastoinnin syntyhistoria

Työntekijöiden palkkatilastokysymykset ovat olleet STK:n piirissä esillä palkkapolitiikan yhteydessä ainakin jo 1920-luvun alkupuolelta lähtien. Tämä ilmenee Tauno Rannan (1967) artikkelista, johon tämä STK:n palkkatilastoinnin syntyhistoria osuus suurelta osin perustuu. Vasta kolmekymmenluvun keskivaiheilla ryhdyttiin kuitenkin STK:n toimesta laatimaan keskitettyä yhtenäistä palkkatilastoa koko teollisuutta koskien. Aiempi tilastojen laadinta oli yksittäisten työnantajaliittojen lähtökohdista ja toimesta tapahtuvaa. Kun tuohon aikaan ei ollut olemassa työehtosopimuksia, oli palkkatilastoinnin eräs keskeinen tehtävä yhtenäistää yrityksissä tapahtuvaa palkanmuodostusta.

Samassa yhteydessä, kun keskusliitto ryhtyi laatimaan keskitettyä teollisuuden palkkatilastoa, silloinen tilastoviranomainen, Sosiaalinen tutkimustoimisto, kiinnostui palkkatilastojen julkaisemisesta virallisessa tilastossa. Pari vuotta kestäneiden neuvottelujen jälkeen STK ja Sosiaalinen tutkimustoimisto pääsivätkin sopimukseen siitä, että Keskusliiton laatima teollisuuden työntekijöiden palkkatilasto julkaistaan Sosiaalisessa Aikakauskirjassa virallisena teollisuuden työntekijöiden palkkatilastona.

Tässä vuotta 1936 koskevassa keskitetyssä teollisuuden työntekijöitä koskevassa tilastossa oli mukana suhteellisen pieni määrä teollisuusaloja. Tilastoinnin kohteena olleiden lähinnä metsä- ja metalliteollisuuden työntekijöiden määrä oli tuolloin noin 50 000. Nykyisin teollisuuden työntekijöiden palkkatilastointi käsittää noin 200 000 työntekijää. Suurimmillaan on tilastossa ollut mukana 1970 ja 1980 luvun taitteessa hieman yli 300 000 teollisuuden työntekijää.

Sotien jälkeen vuonna 1945 tilastointia uusittiin mm.

siirtymällä neljännesvuositilastoihin. Uudistus pohjautui suurelta osaltaan samana vuonna tapahtuneeseen Metalliteollisuuden Työnantajaliiton palkkatilaston uudistamiseen, joka pyrittiin tekemään yritysten palkkakirjanpitoikäytäntöä seuraten. Ennen sotaa tietojen keruu oli tapahtunut yleensä kerran vuodessa aloittain hyvinkin erilaisin perustein.

Vuoden 1953 alusta palkkatilastot uusittiin lisäämällä teollisuusalojen lukumäärä lähes koko jäsenkentän kattavaksi. Tiedot julkaistiin tästä lähtien myös paikkakuntaluokittein. Tilastot julkaistiin Sosiaalisessa aikakauskirjassa, johon lisättiin myös rakennus- ja ahtausalan sekä meri- ja autoliikenteen ansiotilastoja sitä mukaa kuin näitä aloja koskevat tilastot saatiin aikaan tai uudistettiin. Tilastointityö siirrettiin samalla eri liitoista STK:n tilasto-osastolle keskitetysti ja automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehtäväksi.

Seuraava kehitysaskel STK:n palkkatilastoinnissa otettiin vuonna 1961, jolloin päästiin kaikilla aloilla yhdenmukaiseen tilastotiedusteluun. Tämä johtui vuoden 1960 vuosilomalaista, jonka oikea toteuttaminen yrityksissä oli mahdollista vain tietäntyyppistä palkkakirjanpitoa sovellettaessa. Näin uuden vuosilomalain käyttöönotto edesauttoi myös palkkatilastojen yhtenäistämistä. Tätä ennen palkkatilastotiedusteluja oli nimittäin ollut kahta päätyyppiä yritysten palkkakirjanpitojärjestelmien erilaisuudesta johtuen.

Tämän jälkeen palkkatilastoinnin kehittämistyö painotui pääasiassa tilastointiajankohtien ja tilastoissa käytettyjen luokittelujen yhdenmukaistamiseen. Keskeinen tehtävä oli uudistaa tilastotiedustelut yksilöpohjaiseen aineistoon perustuvaksi. Näitä pyrkimyksiä edesauttoi palkkatilastojen yhä kasvava merkitys neuvottelutoiminnan palveluksessa.

Metalliteollisuutta lukuunottamatta palkkatilastointi

rakentui vielä 1940-luvulla ja 1950-luvun alussa kaikilla muilla sopimusaloilla ns. ryhmäkohtaisesti kerättyyn perusaineistoon. Näin ollen esimerkiksi palkkahajonnan tarkastelu tällaisen aineiston perusteella ei ollut mahdollista. Myöskään tällainen perusaineisto ei antanut riittävän vankkaa perustaa yksilöllisten työehtosopimusmääräysten muutosten aiheuttamien kustannusarvioitten tekoon sopimusneuvotteluisissa.

Metalliteollisuudessa jo 1945 toteutettu neljännesvuosittainen ja yksilöpohjainen tilastointitapa oli esikuva-
na tälle kehitystyölle. Jo 1950- ja 1960-luvulla tällainen tilastointitapa otettiin käyttöön eräillä STK:n sopimusaloilla, mutta 1970-luku oli varsinaisesti tämän tilastointitavan läpilyöntiaikaa. Loppuun tämä kehitystyö saatettiin 1980-luvun puoliväliin mennessä. Oheisesta liitteestä 1 käy tarkemmin selville se, miten tämä kehitystyö aloittain on tapahtunut.

Edellä on kuvattu työntekijöiden palkkatilaston syntyhistoriaa ja kehityspiirteitä STK:n piirissä. Toimihenkilöiden palkkatilastointi aloitettiin vuonna 1949, jolloin tilastoissa mukana oli noin 18 000 toimihenkilöä. Nykyisin tilastoinnin kohteena on noin 150 000 toimihenkilöä. Toimihenkilöiden palkkatilasto kuten työntekijöidenkin palkkatilasto luovutettiin jo alunperin Sosiaaliselle tutkimustoitolle ja sittemmin Tilastokeskukselle virallisen tilaston julkaisemista varten.

Toimihenkilöiden palkkatilastointi rakentui jo alusta lähtien vuonna 1949 yksilöpohjaisen perusaineiston varaan. Toisin kuin työntekijöiden palkkatilasto toimihenkilöiden palkkatilasto laadittiin vain kerran vuodessa yhdeltä kuukaudelta, joka aluksi oli syyskuu, mutta vuodesta 1962 alkaen se on yleensä ollut elokuu.

Perustelut toimihenkilötilaston laatimiselle vain ker-

ran vuodessa lähtivät siitä ajatuksesta, että toimihenkilöiden kuukausipalkka ei muuttunut yhtä suurena määrin vuoden aikana kuin työntekijöiden tuntipalkka. Näin ehkä olikin 1950- ja 1960-luvulla, mutta myöhempi kehitys on tässä suhteessa ollut toinen. Tämän seurauksena jo vuodesta 1974 lähtien on toimihenkilöiden osalta suoritettu toinen joulutammikuun palkkatasoa koskeva tosin suppeampaan yritysjoukkoon kohdistunut palkkatiedustelu, jonka avulla on ollut mahdollista arvioida tarkemmin kahden elokuun tiedustelun välillä tapahtunutta palkkakehitystä.

Aluksi tilastossa käytettiin varsin karkeaa silloiseen palkkasäännöstelyyn perustuvaa ammattiryhmittelyä. Uusitut ammattinimikkeistöt otettiin käyttöön teknisten toimihenkilöiden osalta 1956 ja konttoritoimihenkilöiden osalta 1964. Ylemmät toimihenkilöt tulivat tilastoinnin piiriin 1965, jolloin heille myös luotiin oma ammattinimikkeistö.

Kolmen eriperusteisen toimihenkilöryhmästä riippuvan ammattinimikkeistön soveltaminen toimihenkilötilastoinnissa koettiin kuitenkin ajan mittaan epätarkoituksenmukaiseksi. Vuonna 1980 vanhoista nimikkeistä luovuttiin ja otettiin käyttöön koko STK:n jäsenkentän toimihenkilöt kattava yhtäläisin perustein laadittu tilastonimikkeistö. Tämän tarkoituksena oli mahdollistaa pysyvän pitemmän aikavälin ansiokehityksen seuranta aikaisempaa vertailukelpoisemmilla tilastonimikkeillä.

Työehtosopimustarpeet pyrittiin tyydyttämään entiseen tapaan säilyttämällä uuden tilastonimikkeistön lisäksi työehtosopimusten mukainen palkkaryhmitys yhtenä tilastoinnin luokittelutekijänä. Tässä yhteydessä tehtiin kuitenkin selkeä ero sen ja mainitun uuden tilastonimikkeistön välillä. Tällainen ei tilanne aiemmin nimittäin ollut.

3. Palkkatilastojen ominaisuudet ja sisältö

3.1. Työntekijöiden palkkatilastot

Työntekijöiden palkkatilasto on neljännesvuositilasto, joka laaditaan neljä kertaa vuodessa. Näin ollen se kuvaa neljännesvuoden keskimääräistä ansiotasoa. Se on tuntipalkkatilasto eli mittayksikkönä, jolla ansiotasoa mitataan, on työtunti.

Tämä johtuu siitä, että valtaosassa työntekijäsopimusaloista työtunti on se mitta, johon perustuen työntekijän palkka työehtosopimusten mukaan määritellään. Se on näin ollen myös se mitta, jota yritysten palkanlaskennassa työntekijän palkkaa joltain palkkakaudelta laskettaessa käytetään. Niilläkin työntekijäsopimusaloilla, joilla on käytössä jonkinlainen kausipalkkajärjestelmä, palkanlaskennassa työtuntia käytetään loppujen lopuksi palkan laskennan perustietona.

Palkkatiedustelu kohdistuu yrityksessä kaikkiin työntekijäasemassa oleviin henkilöihin. Se, miten henkilön ammatiasema yrityksessä määritellään, määräytyy työlainsäädännön ja työehtosopimuksen perusteella.

Työntekijöiden palkkatilaston perustiedot saadaan suoraan yrityksen palkkakirjanpidosta siten, että kuhunkin neljännekseen sisältyvien palkkakausiin tiedot lasketaan henkilöittäin yhteen. Tilaston perusaineisto on näin ollen yksilöpohjaista.

Työntekijöiden palkkatilasto kuvaa tehdyiltä työajalta maksetun palkan tasoa. Näin ollen tiedustelussa kerätään tietoja vuosineljänneksen aikana tehdystä työajasta ja tältä ajalta maksetusta palkasta. Työaika ja palkkatiedot eritellään tiedustelussa palkkaustavoittain. Lisäksi kerätään

palkkaustavoitteisten peruspalkkojen lisäksi tiedot työaikaan liittyvistä (=vuorotyölisät) ja muista erillisistä tehdyn työajan lisistä (=olosuhdelisät) sekä sunnuntai- ja ylitöistä maksetusta palkan korotusosista.

Henkilön luokittelutietoina palkkatiedustelusta saadaan tieto henkilön iästä, sukupuolesta, työsuhteen pituudesta, häneen sovelletusta työaikamuodosta, hänen ammattinimikkeestään sekä työehtosopimuksen mukaisesta työn vaativuustasosta. Lisäksi eräillä sopimusaloilla saadaan tieto henkilön työehtosopimuksen mukaisesta tariffipalkasta. Tällä on merkitystä tehtäessä esim. työehtosopimusneuvottelujen edellyttämiä kustannuslaskelmia. Toimipaikkaan liittyen henkilö voidaan lisäksi luokitella työehtosopimusalan, toimialan sekä erilaisten alueluokituksen muun muassa kunnan kalleusluokan mukaisesti. Työntekijöiden palkkatiedustelun sisältö käy selville yksityiskohtaisesti liitteestä 2.

Työntekijöiden palkkatilastossa kerättävät tehtyä työaika ja siltä maksettua palkkaa koskevat tiedot ovat sopimusaloittain käsitesisällöltään melko yhdenmukaiset. Tosin joitakin alakohtaisia piirteitä näihinkin tietoihin sisältyy. Keskeisimpinä eroina voidaan mainita työajan lyhennysvapaan (ns. "Pekkas-vapaan") ansiokompensaation ja ns. palvelusvuosilisän mukanaolo tilastossa.

Työajan lyhennysvapaan ansiokompensaatio sisältyy nimittäin tilastoon metalli, saha- ja levyteollisuudessa sekä puusepänteollisuudessa kompensaation maksutavasta johtuen. Näillä aloilla se maksetaan nimittäin osana tehdyn työajan palkkaa ja sisällytetään työaikaan liittyviin lisiin. Muilla aloilla se jää pääsääntöisesti tilastojen ulkopuolelle, koska se maksetaan vapaapäiväpalkkana.

Samanlainen ero koskee ns. palvelusvuosilisän tilastointia. Elintarviketeollisuudessa, kemianteollisuudessa ja voimalaitosalalla tämä ns. palvelusvuosilisä maksetaan teh-

dyistä työtunneista riippuvana lisänä, joka tällöin sisällytetään palkkatilastoon. Muilla aloilla palvelusvuosilisä taas jää tilastojen ulkopuolelle, koska sen määräytyminen on riippumaton tehdystä työajasta. Palveluvuosilisä on tällöin joulukuun ensimmäisen palkkakauden palkanmaksun yhteydessä suoritettava kertakorvaus, jota työmarkkinaslangia käytettäessä kutsutaan "kinkkurahaksi".

Joitakin muitakin vähäisempiä tilaston sisältöön liittyviä eroja eri sopimusalojen välillä tilastoinnissa on olemassa. Tilaston käyttäjän olisi tietenkin hyvä olla tietoinen näistä eroista. Muutoin tilastotiedoista voi tehdä harhaanjohtavia tai jopa virheellisiä johtopäätöksiä.

Myös henkilöön liittyvät luokittelutiedot poikkeavat alakohtaisesti jonkin verran toisistaan. Etenkin tämä koskee ammattinimike- ja työn vaativuusryhmätietoa. Liitteessä 3 on esitetty esimerkinomaisesti metalliteollisuudessa sovellettavat työn vaativuus- ja ammattiryhmitykset. Ammattinimikkeistö on aina alakohtainen. Näin ammattinimikkeittäisiä vertailuja eri alojen välillä ei ole yleensä mahdollista tehdä. Samaten töiden vaativuusryhmitykset tilastossa ovat puhtaasti alakohtaisia, koska ne perustuvat alakohtaiseen työehtosopimukseen. Näin ollen myöskään töiden vaativuusryhmittäisten tietojen vertaamiseen ei eri alojen välillä ole tarkoituksenmukaista mennä.

Työntekijöiden palkkatilastoon kerätään siis tiedot tehdyltä työajalta maksetusta palkasta. Tilastoinnin ulkopuolelle jäävät ne palkat, joita maksetaan muulta kuin tehdyltä työajalta. Tärkeimmät näistä ovat vuosiloma-ajalta, sairausajalta, koulutus- ja matkustusajalta sekä arkipyhiltä ja muulta palkalliselta vapaa-ajalta maksetut palkat. Myös työsuhteen pituuden perusteella kerran vuodessa maksettu palvelusvuosikorvaus (ns. kinkkuraha) jää tilastoinnin ulkopuolelle. Samaten tilastoinnin ulkopuolelle jäävät ns. tu-

lospalkkat. Työntekijöiden eri palkkaerien sisältyminen palkkatilastoon käy selville oheisesta liitteestä 4.

Työntekijätilastoinnin kehittämistavoitteena on kuitenkin näiden nykyisin tilastoinnin ulkopuolelle jäävien palkkaerien saaminen jatkuvan tilastoinnin piiriin. Tämä voi tapahtua kuitenkin vain koko vuotta koskevan tilaston puitteissa, koska näitä palkkaeria ei makseta tasaisesti neljännesvuosittain ja näin ollen neljännesvuositilaston tuntiansiot vaihtelisivat satunnaisesti näiden palkkaerien maksuajankohdasta riippuen. Tietoa näistä palkkaeristä on tähän asti saatu Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen määrävälein laatimista välillisiä työvoimakustannuksia koskevista tutkimuksista (ks. esim. Jonninen 1989, Tuurna 1985 ja Sihtola 1979), joka on tähän tarkoitukseen sopiva koko vuotta koskeva palkka- ja työvoimakustannustiedustelu.

3.2. Toimihenkilöiden palkkatilasto

Toimihenkilöiden palkkatilasto perustuu kerran vuodessa elokuulta STK:n jäsenyrityksille tehtyyn niiden toimihenkilökunnalleen maksamia palkkoja koskevaan tiedusteluun. Tiedustelu koskee kaikkia jäsenyritysten palveluksessa olevia toimihenkilöitä. Palkkatietoa ei kuitenkaan kysytä yritykseen omistus- tai sukulaisuussuhteessa olevista eikä myöskään aivan yrityksen ylimpään johtoon kuuluvista toimihenkilöistä. Muut tiedot kuten koulutus jne. ilmoitetaan kuitenkin myös näiden henkilöiden osalta.

Palkkatiedustelussa kysytyt tiedot ilmoitetaan henkilöittäin. Luokittelutietoja ovat puolestaan toimihenkilöryhmä (konttori, tekninen, ylempi), tilastonimike, palkkaryhmä, sukupuoli, koulutus, tutkinnon suorittamisvuosi, palvelukseen tulovuosi ja kokemusvuosien määrä. Työaikatietona kysy-

tään säännöllistä viikkotyöaikaa.

Palkkatietoina tiedustelussa kysytään elokuussa normaalisti maksettua kuukausipalkkaa, erillisinä maksettuja vuorotyölisistä sekä säännöllisestä sunnuntaityöstä maksettua sunnuntaityökorotusta ja luontoisetujen arvoa. Lisäksi tiedustelussa ilmoitetaan työn tulokseen ja työsuoritukseen perustuvat palkkaerät kuten tulospalkkiot, tantieemit, journalrahat jne. palkkaerät kuukausikeskiarvona. Toimihenkilöiden palkkatiedustelun sisältö käy selville yksityiskohtaisesti liitteestä 5.

Palkkasummaan ei sisälly seuraavat erät:

1. Yli- ja lisätyöstä maksetut palkkaerät riippumatta siitä, maksetaanko ne kiinteinä kuukausierinä tai erillisinä lisinä
2. Päivärahat tai muut kustannusten korvaukset, vaikka ne olisivat veronalaisia
3. Lomaraha

Nimikkeistö on laadittu jakamalla yritysten päätoiminnot 29 nimikeperheeseen, jotka on edelleen jaettu samankantaisiin nimikkeisiin. Nimikkeitä on kaikkiaan 79 kappaletta. Nimikeperheen sisällä nimikkeet on jaettu vaikeusasteeltaan käyttäen kolmea toimen hoitamisen edellytyksiä ja vaikeusastetta selittävää tekijää: asiantuntemus, luovan ajattelun tarve ja vastuu. Nimikkeitä on kussakin perheessä yhdestä kuuteen kappaleeseen.

Johtotehtävät on useimmissa tapauksissa eroteltu täysin omaksi perheeksi tai omaksi nimikkeeksi. Yrityksen eri organisaatiotasot saattavat tulla sijoitetuksi samaan nimikkeeseen. Alemman tason johtajat saattavat tulla sijoitetuksi muihinkin nimikkeisiin. Tilastojulkaisun käyttöä vaikeuttaa se, että toimihenkilöiden tilasto ei sisällä kokonaistietoja

eikä edes nimikeperheittäisiä tietoja.

Syyt, miksi toimihenkilötilastot perustuvat kuu-
kausipohjaiseen tilastointiin ja työntekijätilastot taas
tuntipohjaiseen, ovat varsin moninaiset. Lähtökohta on kui-
tenkin se, että teollisuudessa toimihenkilö- ja työntekijä-
asemassa olevia henkilöitä koskee yleensä eri työlainsäädän-
tö. Esimerkiksi toimihenkilöihin sovelletaan työaikalakina
kauppaliikkeiden ja konttorien työaikalakia, kun taas työn-
tekijät ovat yleisen työaikalain alaisia. Toimihenkilöiden
työehtosopimukset ja palkkausjärjestelmät eroavat myös melko
tavalla työntekijöiden työehtosopimuksista ja palkkausjär-
jestelmistä.

Nämä erot lainsäädännössä työehtosopimuksissa ja palk-
kausjärjestelmissä ovat johtaneet siihen, että toimihenkilö-
ja työntekijäasemassa olevien henkilöiden palkanlaskenta- ja
palkkakirjanpitoimenettelyt poikkeavat yrityksissä huomatta-
vasti toisistaan. Toimihenkilöiden osalta ei esim. työtunte-
ja kirjata useinkaan työntekijöiden työtunteja vastaavalla
tarkkuudella.

Toimihenkilötilastoinnin kehittämistarpeet ovat monelta
osin yhteneväiset työntekijätilastoinnin kehittämistarpeiden
kanssa. Esimerkiksi tulospalkkauksen lisääntyminen yrityks-
sissä ja sen vaikutuksen merkitys toimihenkilöiden palkka-
tasoon edellyttää palkkojen tilastointia koko vuodelta. Täl-
lainen tilastointi antaa myös paremmat mahdollisuudet saada
vertailukelpoista tietoa toimihenkilöiden ja työntekijöiden
palkkauksesta.

3.3. Palkkatilastotietojen julkisuuteen saattaminen

Työntekijöiden palkkatilastotiedot julkaistaan neljännesvuosittain STK:n jäsenistölle tarkoitettussa kiertokirjeessä "Teollisuuden työntekijöiden palkkatilasto" ja ns. vihreässä kirjassa "Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä". Jälkimmäisessä julkaisussa julkaistaan teollisuutta koskevien tietojen lisäksi myös rakennustoiminnan ja liikenteen sekä eräiden muiden alojen (autokorjaamot, lämpö- ja huoltoala sekä pesulat) palkkatilastotiedot.

Julkaisuissa on tilastotiedot ryhmitelty sopimusaloittain ja kalleusluokittain. Kiertokirjeenä julkaistavassa "Teollisuuden työntekijöiden palkkatilastossa" on ansiokäsitteistä julkaistu vain ns. säännöllisen työajan ja koko tehdyn työajan ansio. Vihreässä kirjassa on julkaistu kaikki tilastosta laskettavat ansiokäsitteet: tuntiansio aika-, urakka- ja palkkiotyössä, tuntiansio erillisine lisineen, mutta ilman sunnuntai- ja ylityökorotusta ja tuntiansio nämä korotukset mukaan lukien.

Vihreä kirja luovutetaan tilastoyhteistyösopimuksen mukaisesti myös SAK:n käyttöön. Neuvottelujen yhteydessä SAK:n on myös mahdollista tehdä yhdessä STK:n kanssa tai oma-aloitteisesti tarvitsemiaan erityisselvityksiä, joissa on Vihreässä kirjassa esitettyjä yksityiskohtaisempaa tilastotietoja esimerkiksi käytettyjen luokittelutietojen suhteen. Henkilö- ja yritystasolle näissä selvityksissä ei kuitenkaan ole oikeutta mennä.

STK:n jäsenliitot julkaisevat yleensä myös omaa alaansa koskevat palkkatilastojulkaisut. Näissä julkaisuissa tuntiansiotiedot on yleensä ryhmitelty alakohtaisten muun muassa työn vaativuusryhmitysten ja ammattinimikkeiden mukaisesti. Julkaisut tehdään kuitenkin samasta perusaineistosta

kuin keskusjärjestönkin julkaisut. Alakohtaiseen tilastoyhteistyöhön perustuen nämä julkaisut luovutetaan vastaavan palkansaajajärjestön käyttöön.

Toimihenkilöiden palkkatiedoista laaditaan kaksi säännöllistä tilastojulkaisua ns. Oranssi kirja "Toimihenkilöiden palkat" ja "Toimihenkilöiden palkkatilasto" -kiertokirje, jotka tilastoyhteistyösopimusten mukaisesti luovutetaan myös palkansaajajärjestöjen käyttöön. Oranssi kirja sisältää ensimmäisessä osassaan tiedot kaikkien toimihenkilöiden keskimääräisistä kuukausiansioista ja niiden hajonnasta tilastonimikkeittäin, sukupuolittain ja kalleusluokittain. Toisen osan tiedot koskevat keskimääräisiä kuukausiansioita tilastonimikkeeseen, koulutuksen ja iän mukaan.

"Toimihenkilöiden palkkatilasto" -kiertokirje jakaantuu myös kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa julkaistaan tiedot keskimääräisistä kuukausiansioista tilastonimikkeittäin, sukupuolittain ja kalleusluokittain eli muutoin samat tiedot kuin ns. Oranssi kirjassa, mutta ilman hajontatietoja. Näin siksi, että Oranssi kirjan painattaminen ottaa oman aikansa. Kiertokirjeen toisessa osassa julkaistaan ansiotiedot puolestaan toimihenkilöryhmätilastona sukupuolittain, kalleusluokittain ja palkkaryhmittäin.

Säännöllisten julkaisujen lisäksi kerätystä tilastoaineistosta laaditaan luonnollisesti neuvottelujen yhteydessä kulloinkin tarvittavat yhteiset erityisselvitykset. Toimihenkilöjärjestöillä samoin kuin työntekijäjärjestöillä on lisäksi tilastoyhteistyösopimusten mukaan mahdollisuus teettää tästä aineistosta itse tarvitsemansa erityisselvitykset.

Edellä olevassa on esitetty STK:n ja sen jäsenliittojen sisäiseen käyttöön sekä palkansaajajärjestöjen kanssa tapahtuvaan tilastoyhteistyöhön tarkoitettut julkaisut. Kuten edellä on käynyt selville, ovat STK:n keräämät palkkiotilastotiedot pohjana myös viralliselle tilastolle. Tältä osin

palkkatilastotietojen julkaisemisesta vastaa valtion tilastoviranomainen Tilastokeskus. STK toimittaa sille sen tarvitseman tilastoaineiston ja se laatii tältä pohjalta sovitun sisältöiset viralliset palkkatilastot. Näin ollen STK ei varsinaisesti laadi yleisesti julkisuuteen menevien palkkatilastojulkaisuja. Tilastokeskus myös huolehtii palkkatilastotietojen toimittamisesta esimerkiksi kansainvälisiin järjestöihin.

4. Palkkatilastojen käyttö työmarkkinoiden näkökulmasta

4.1. Palkkatilastojen käyttötasot

STK:n palkkatilastojen käyttö on varsin erilaista riippuen tilastojen tarvitsijasta. Tässä mielessä palkkatilastojen tarvitsijat ja palkkatilastotuotanto voidaan ryhmitellä esimerkiksi seuraavasti

- * Yritysten omat palkkatilastot
- * Alueelliset palkkatilastot
- * Liittokohtaiset ja samalla työehtosopimuskohtaiset palkkatilastot
- * Keskusjärjestön tarvitsemat palkkatilastot
- * Valtakunnalliset, tilastoviranomaisen tarvitsemat maan virallisena tilastona julkaistut tilastot
- * Pohjoismaisen ja kansainvälisen yhteistoiminnan edellyttämät palkkatilastot

Työpaikkatasoisia tilastoja tarvitaan luonnollisesti yritysten omaa palkkapolitiikkaa hoidettaessa. Eräänä tällaisena apuvälineenä ovat myös edellä kuvatusta aineistosta saatavat työpaikkakohtaiset tiedot. Työntekijätilaston osalta STK toimittaaakin yrityspalautteena alakohtaiseen tilastoon vertailukelpoiset yrityksen omat tiedot tilastona yritykselle takaisin. Mainittakoon myös, että luottamusmiessopimuksen mukaan yritykset antavat luottamusmiehille tilastotietoja

niiden tilastointiyksiköiden puitteissa, joista kerätään tietoja alakohtaista tilastoa varten. Mainittu yrityspalaute toimii myös näiden tietojen pohja-aineistona.

Alueellisia palkkatilastoja voidaan laatia esim. paikakunnittain, lääneittäin, talousalueittain tai jonkin muun aluejaottelun mukaisesti. Tällaisia tilastoja ei laadita yleensä säännöllisesti julkaistavaksi, mutta niiden laatiminen tarpeen mukaan on mahdollista, koska kuntatieto perusaineistossa on olemassa.

Toimialan tai sopimusalan palkkatilastojen tarpeet ovat peräisin Suomessa kuten muissakin Pohjoismaissa siitä toisesta, että työehtosopimukset ovat yleensä alakohtaisia koko valtakuntaa koskevia sopimuksia. Muualla Euroopassa ja esim. Yhdysvalloissa käytäntö on toinen. Työehtosopimukset näissä maissa ovat useassa tapauksessa yritys- tai aluekohtaisia. Näin ollen Pohjoismaissa alakohtainen sopimuskäytäntö edellyttää toisenlaista tietopohjaa kuin esim. Yhdysvalloissa sovellettu yritysکوhtainen.

Tästä syystä palkkatilastot on laadittu Suomessa kuten muissakin Pohjoismaissa työnantajajärjestöjen toimesta. Kuten aiemmin on todettu STK on laatinut palkkatilastoja jäsenyritystensä työntekijäkunnan osalta jo 1930-luvun keskivaiheilta lähtien ja toimihenkilökunnan osalta 1940-luvun lopulta lähtien. Kun otetaan huomioon nykyisten työehtosopimusten laajuus ja monipuolisuus sekä se asiantuntemus, jota työehtosopimuksissa tapahtuvien muutosten jatkuva seuraaminen edellyttää, on luontevaa, että palkkatilastojen laadinta on työmarkkinajärjestöjen tehtävänä.

Työehtosopimusten mukaan palkan määrittely tapahtuu henkilötasolla. Näin ollen, mikäli palkkoja koskevia määräyksiä työehtosopimuksissa muutetaan, muutosten aiheuttamien kustannusten arviointi tapahtuu henkilötasolla. Tämä koskee paitsi henkilön peruspalkkaa myös mahdollisia erilaisia

lisiä, joita hänen työstään sopimuksen mukaan tulee saada. Tämä edellyttää, että palkkatilastoaineistossa on henkilötasolla tieto paitsi näistä palkkaeristä myös työehtosopimuksissa käytetyistä ryhmittelyistä kuten töiden vaativuusryhmittelyistä, ammattinimikkeistä jne. Vasta tältä pohjalta tilastojen käyttö neuvotteluissa on mahdollista.

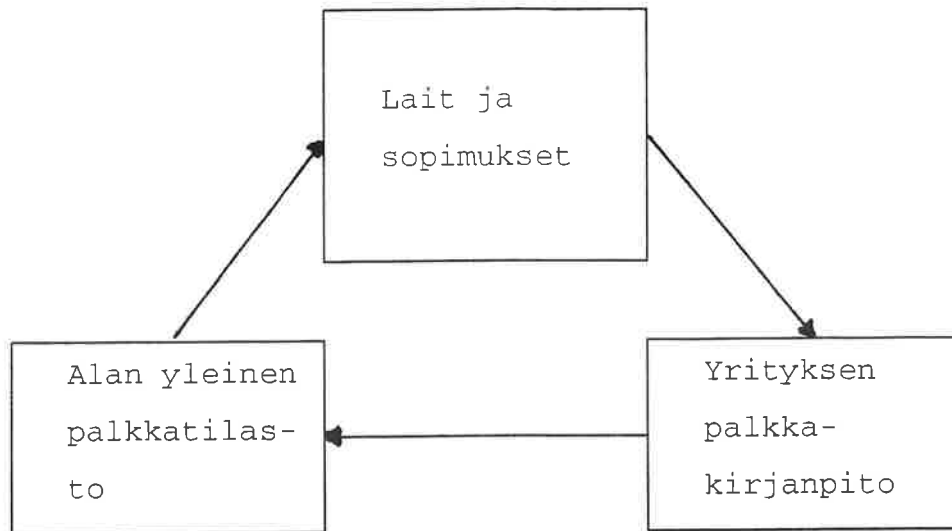
Palkkatilastojen tärkein tehtävä nykyisenkaltaisessa työmarkkinajärjestelmässä on siis toimia apuvälineenä työehtosopimusneuvotteluissa. Ilman nykymuotoista palkkatilastointia sopimusmääräysten muutosten aiheuttamien kustannusten arviointia ei olisi mahdollista tehdä. Tosin vastaisuudessaakin, mikäli työ- ja palkkaehdoista sovitaan paikallisesti on koko maan tai jonkun alueen kattavilla alakohtaisilla vertailutiedoilla ilmeisesti myös tärkeä merkitys.

Edellä on myös tullut ilmi, että STK:n laatimat palkkatilastot ovat osa maan virallista palkkatilastoa. STK luovuttaa laatimansa tilastot nimittäin maan viralliselle tilastoviranomaiselle, Tilastokeskukselle, jonka toimesta ne julkaistaan. Koska työehtosopimusneuvotteluja varten palkkatilastoja työnantajajärjestöjen toimesta nähtävästi joka tapauksessa laadittaisiin, on tällainen menettely tarkoituksenmukaista mm. kaksinkertaisen työn välttämiseksi.

Nykyinen palkkatilastointi perustuu tietoon, joka saadaan yritysten palkanlaskennasta. Tässä yritysten laskenta-toimen osassa toteutuvat henkilöiden palkkausta koskevat lakien ja sopimusten määräykset. Palkkatilastointi ei voi olla ristiriidassa lakien ja sopimusmääräysten palkanlaskennalle asettamien vaatimusten kanssa. Näin ollen ne määrittävät palkkatilaston sisällön eikä esimerkiksi palkkatilaston tekijä.

Oheinen kuvio havainnollistaa palkkatilaston ja etenkin sen perustana olevien tietojen asemaa tässä vaikutuskentässä.

Kuvio 1. Palkkatilastojen yhteys ympäristöönsä

Lainsäädäntö ja työehtosopimusmääräykset määrittävät yhtenäiset puitteet työaika- ja palkkaerien käsittelylle yritysten palkanlaskennassa. Tämä yhtenäisellä pohjalla oleva palkanlaskenta mahdollistaa eri yrityksiltä saatavan yhtenäisen palkkatilastojen perusaineiston. Tästä aineistosta laadittua palkkatilastoa käytetään puolestaan apuna uusista työehtosopimuksista neuvoteltaessa.

4.2. Työmarkkinajärjestöjen välinen palkkatilastoyhteistyö

Kuten edellä on käynyt ilmi, palkkatilastojen merkittävin käyttö tapahtuu epäilemättä työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä. Nimenomaan liittotason neuvotteluissa palkkatilastojen asema on erityisen korostunut. Ilman palkkatilastoaineiston antamaa tietopohjaa laskelmat liittokohtaisten sopimusten kustannusvaikutuksista jouduttaisiin suorittamaan varsin epätarkoin menetelmin. Toki palkkatilastoista saatavalla tietomateriaalilla muun taloudellisen tietomateriaalin ohella on oma tärkeä sijansa myös esim. keskitetystä työ-

arkkinaratkaisusta neuvoteltaessa.

Ottaen huomioon sen roolin, joka palkkatilastoilla nykyisessä työmarkkinapolitiikassa on, on luonnollista, että myös palkansaajajärjestöt ovat osoittaneet kiinnostustaan niitä kohtaan. Työmarkkinajärjestöjen väliset ensimmäiset tilastoyhteistyötä koskevat sopimukset allekirjoitettiin vuonna 1967. Tätä ennenkin tilastoyhteistyötä oli - tosin epävirallisella pohjalla. Tilastoyhteistyösopimukset uusittiin vuonna 1974.

Sopimuksissa on sovittu mm. siitä, että palkkatilastotietoja ei käytetä julkisuudessa ennen kuin ne ovat yhtäläisesti molempien osapuolten käytettävissä. Sopimukset antavat myös palkansaajapuolen edustajille oikeuden tarkastaa STK:n keräämää tilaston perusmateriaalia sekä muutoinkin tutustua tilastojen tuotannossa sovellettuihin menetelmiin. Sopimuksissa on myös sovittu yhteisestä elimestä, ns. tilastolautakunnasta, joka käsittelee tilastojen tuottamiseen, käyttöön ja kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Sopimusten perusteella osapuolet voivat laatia palkkatilaston perusaineistosta myös yhteisesti sovittavia erityisselvityksiä. Mikäli tällaisista erityisselvityksistä ei kuitenkaan osapuolten välillä päästä yhteisymmärrykseen, voi toinen osapuoli saada niitä yksipuolisestakin toivomuksesta maksua vastaan. Yritys- tai työpaikkakohtaisesti tehtäviä selvityksiä tämä ei kuitenkaan koske. STK:n sääntöjen 14 §:n mukaan tilastointitarkoituksia varten yksityistä yritystä koskevat tiedot on nimittäin pidettävä salaisina. Samaa periaatetta noudatetaan myös maan virallisen tilaston suhteen.

Tilastoyhteistyöllä on ollut neuvottelutoimikunnan kanalta lähes yksinomaan positiivinen vaikutus. Neuvotteluissa on ollut yhteinen tilastollinen pohja. Näin ei neuvotteluissa ole ensin tarvinnut sopia esimerkiksi palkkatasosta, johon palkankorotus toteutetaan, vaan molemmilla osapuolilla

on ollut sama käsitys asiasta. Myös varsinkin 1970- ja 1980-luvuilla työmarkkinaratkaisuihin sisältyneiden ja palkkati-lastojen käyttöä edellyttäneiden matalapalkka- ja tasa-arvoerien määrittelyn sekä ansiokehitystakuujärjestelmien to-teuttamisen kannalta on tilastoyhteistyön olemassaololla ollut myönteinen merkitys. Tämä todettuna ottamatta kantaa mainittujen järjestelmien sopimuspoliittiseen mielekkyyteen.

5. Palkkakehityksen yleispiirteitä

5.1. Työntekijöiden palkkatilasto

Maksettu palkka ja työtunnit rekisteröidään työntekijätilas-tossa palkkaustavoittain. Palkkaustavat jaetaan aika- ja suorituspalkkoihin, joista suorituspalkat jaetaan edelleen urakka ja palkkiopalkkaan. *Aikatyössä* palkka on työtuntia, -viikkoa tai -kuukautta kohden kiinteä ja etukäteen määrätty. *Urakkatyö* kannustaa tehokkuuteen, sillä ansio riippuu työn määrästä. *Suoralla urakkatyöllä* tarkoitetaan puhdasta urakkatyötä. *Osaurakkatyöllä* tarkoitetaan palkkaustapaa, jossa ansio määräytyy kiinteästä palkanosasta ja työmäärästä riippuvasta muuttuvasta palkanosuudesta. *Palkkiotyö* on osaurakkatyön kaltainen, sillä se muodostuu kiinteästä pal-kanosasta ja työtuloksesta määräytyvästä palkanosuudesta. Työtulos voi olla tuotannon määrä, työn laatu, raaka-aineen säästö tai muu peruste.

Aika-, urakka- ja palkkiotyö muodostavat *palkan perus- osan* tai *varsinaisen palkan*. Työaikamuodoista ja olosuh-teista riippuen maksetaan lisäksi *vuorotyölisiiä* ja *olosuh-delisiiä*. Työaikamuodot jaetaan 1, 2 ja 3 vuorotyöhön 5, 6 ja 7 päivänä viikossa. Näiden lisäksi maksetaan *korotuksia sun-nuntai- ja ylityöstä*, joiden työtunnit sisältyvät palkan

perusosan työtunteihin. Sunnuntai- ja ylityötuntien perusosat sisältyvät aika-, urakka- ja palkkiotyöpalkkoihin. Palkan perusosaa erillisine lisineen, mutta ilman sunnuntai- ja ylityökorotusta kutsutaan myös säännöllisen työajan ansioksi.

Keskimääräinen tuntiansio aikatyössä saadaan jakamalla aikapalkat aikatyötunneilla. Vastaavalla tavalla saadaan keskimääräiset tuntiansiot urakka- ja palkkiotyössä. Kuvio 2 havainnollistaa teollisuustyöntekijöiden urakka- ja palkkiotyön tuntipalkkojen suhdetta aikatyön tuntipalkkaan. Urakka- ja palkkiotyö ovat sekä miehillä että naisilla jonkin verran paremmin palkattuja kuin aikatyö. Urakkatyön ansiotaso on laskenut suhteessa aikatyöhön. Sensijaan palkkiopalkkauksen kompensatiosta ei ole havaittavissa selviä trendejä, sillä sekä miehillä että naisilla näyttää olevan kompensatioasteen nousuja ja laskuja. Huomionarvoista on että miesten urakkatyö johtaa parempiin ansioihin kuin palkkiotyö, mutta naisilla palkkiotyö tuottaa paremmat ansiot. Tässä yhteydessä jää selvittämättä missä määrin miesten ja naisten suoritepalkkauksen erot johtuvat työpanoksesta ja erilaisista työtehtävistä. Yleisesti suoritepalkkauksesta on 1980-luvulla saanut noin 5-15 prosenttia paremmat ansiot kuin aikapalkkauksesta. Voidaan kysyä onko tämä riittävä ero kannustamaan tehokkaampaan työskentelyyn. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että vuonna 1991 japanilaisyrityksissä bonukset lisäsivät palkkoja 36 prosenttia.

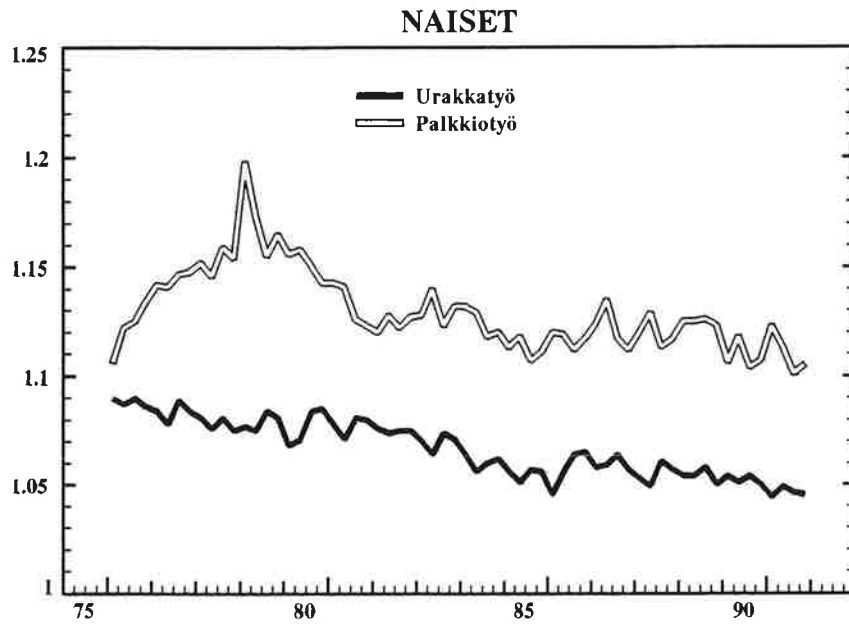
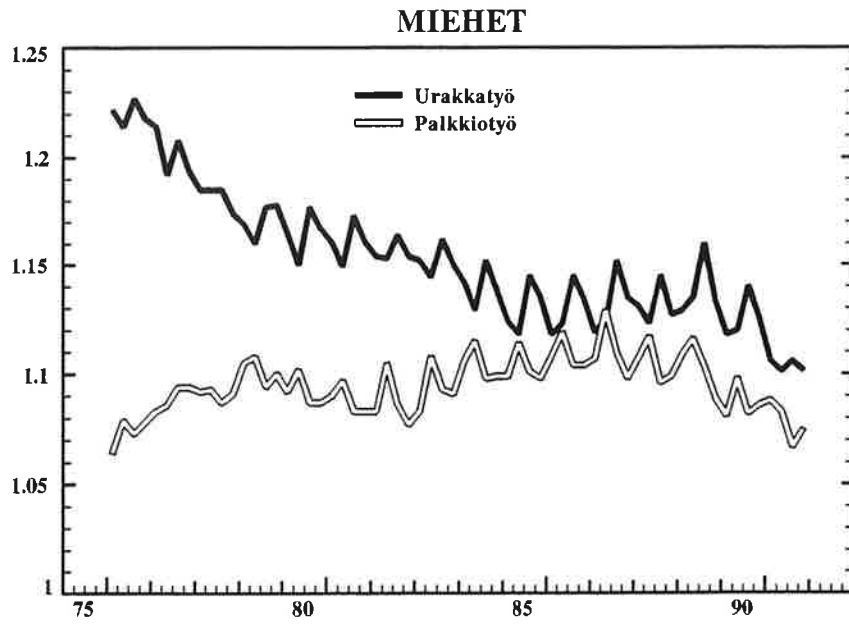
Kuvio 3 havainnollistaa erilaisten lisien suhdetta palkan perusosaan. Palkan lisien merkitys on lisääntynyt merkittävästi. Olosuhde- ja vuorotyölisät ovat kääntyneet kasvun vuodesta 1988 alkaen. Myös sunnuntai- ja ylityökorotukset ovat olleet pienessä kasvussa koko tarkasteluperiodin ajan. Miehillä kokonaisansio on tällä hetkellä noin 15 prosenttia korkeampi kuin palkan perusosa. Naisilla lisät ja

korotukset nostavat ansioita vain noin 8 prosentilla.

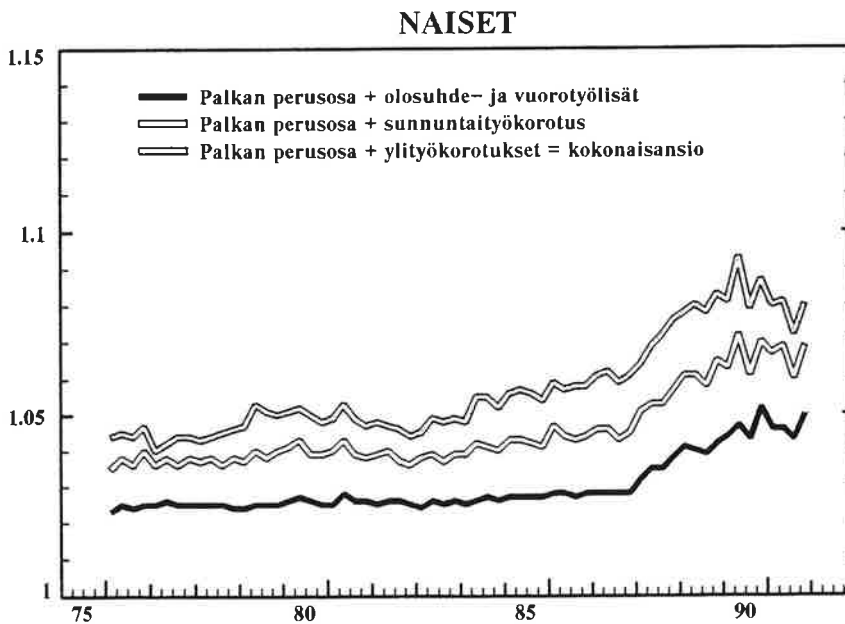
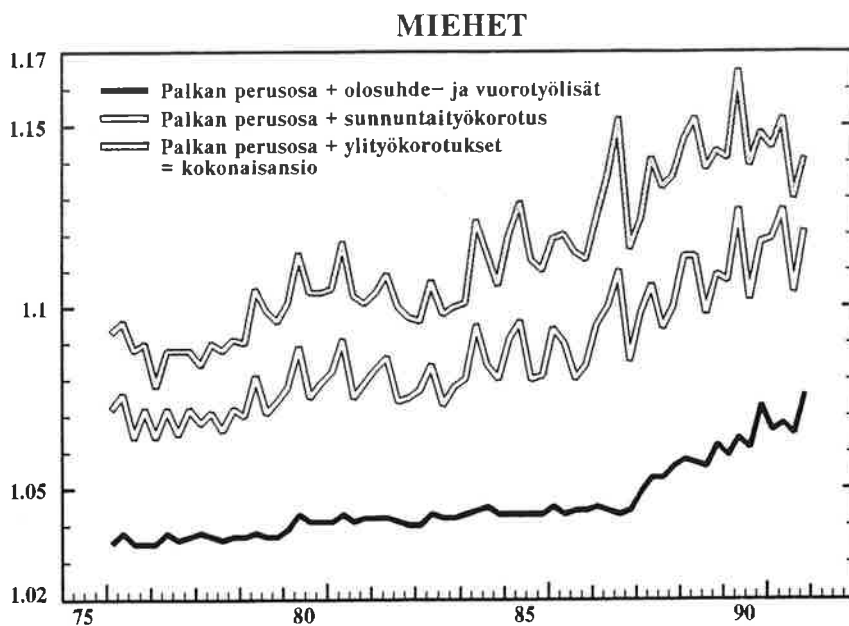
Kuvio 4 havainnollistaa eri palkkaustavoilla tehtyjen työtuntien sekä ylityötuntien osuuksien kehityksen. Aikatyö on selvästi yleisempää kuin suorituspalkat. Aika- ja urakatyötuntien osuus on hieman laskenut. Sensijaan palkkiotyötuntien osuus on kasvanut sekä miehillä että naisilla. Aikatyötuntien osuuden väheneminen on merkinnyt kannustavampaan palkkausjärjestelmään siirtymistä. Palkkiotyötunnit tulivat miehillä yleisemmäksi kuin naisilla 1980-luvun puolivälissä. Naisten osalta näin kävi vuonna 1991.

Teollisuustyöntekijöiden nimellis- ja reaaliensioiden muutokset käyvät ilmi kuviosta 5, jossa kausivaihtelua on tasoitettu neljän neljänneksen liukuvan keskiarvon prosenttimuutoksella. Neljän neljänneksen keskimääräistä ansiotasoa on verrattu edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Siten viimeisen neljänneksen prosenttimuutos kuvaa vuosimuutosta. Laskelman pohjana ovat keskituntiansioluvut arkipyhäkorvauksineen. Korkeat nimellisansiot eivät ole taanneet inflaation kiihtymisen vuoksi korkeaa reaaliansiota. Reaalipalkkojen muutokset eivät selity nimellispalkkojen muutoksilla. Tavallinen regressiomalli ei anna näiden aikasarjojen välille tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

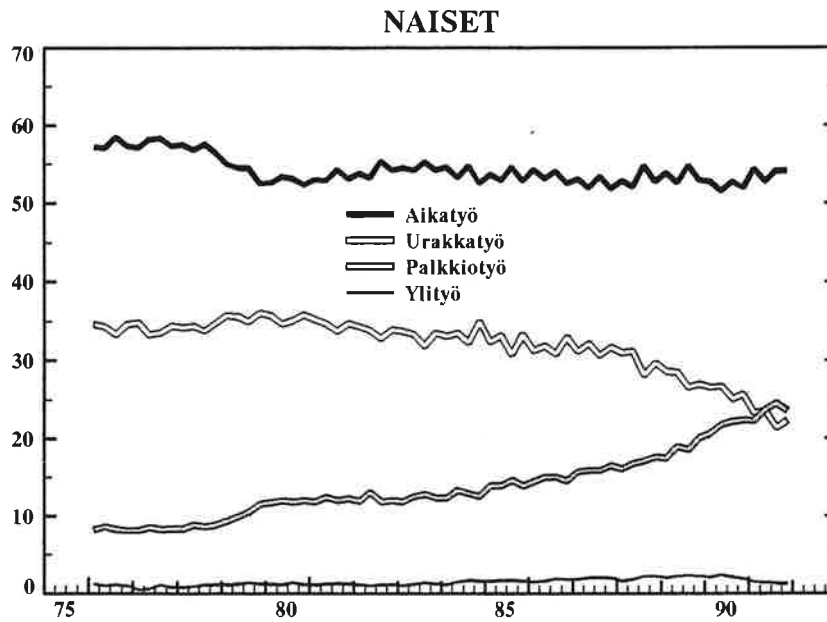
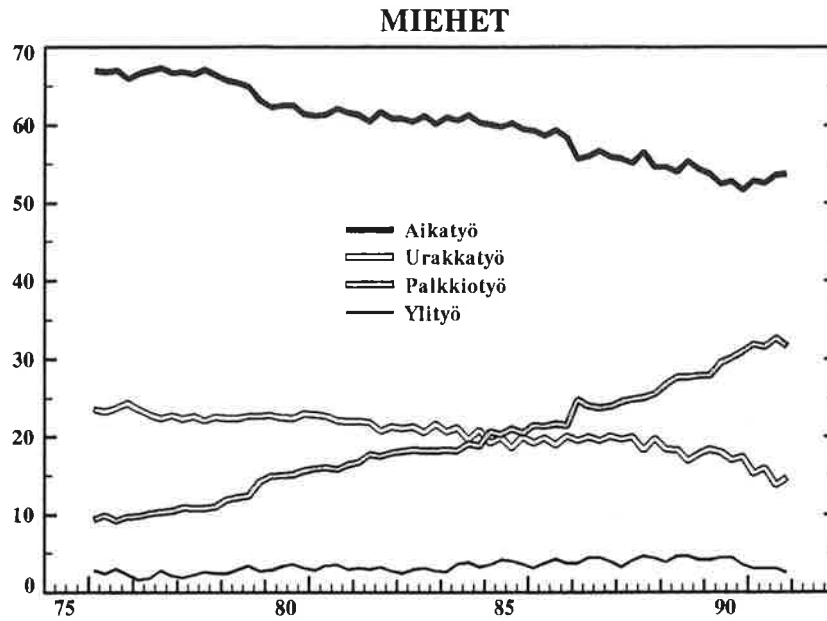
Kuvio 2. Teollisuustyöntekijöiden urakka- ja palkkiotyön tuntipalkkojen suhde aikatyön tuntipalkkaan

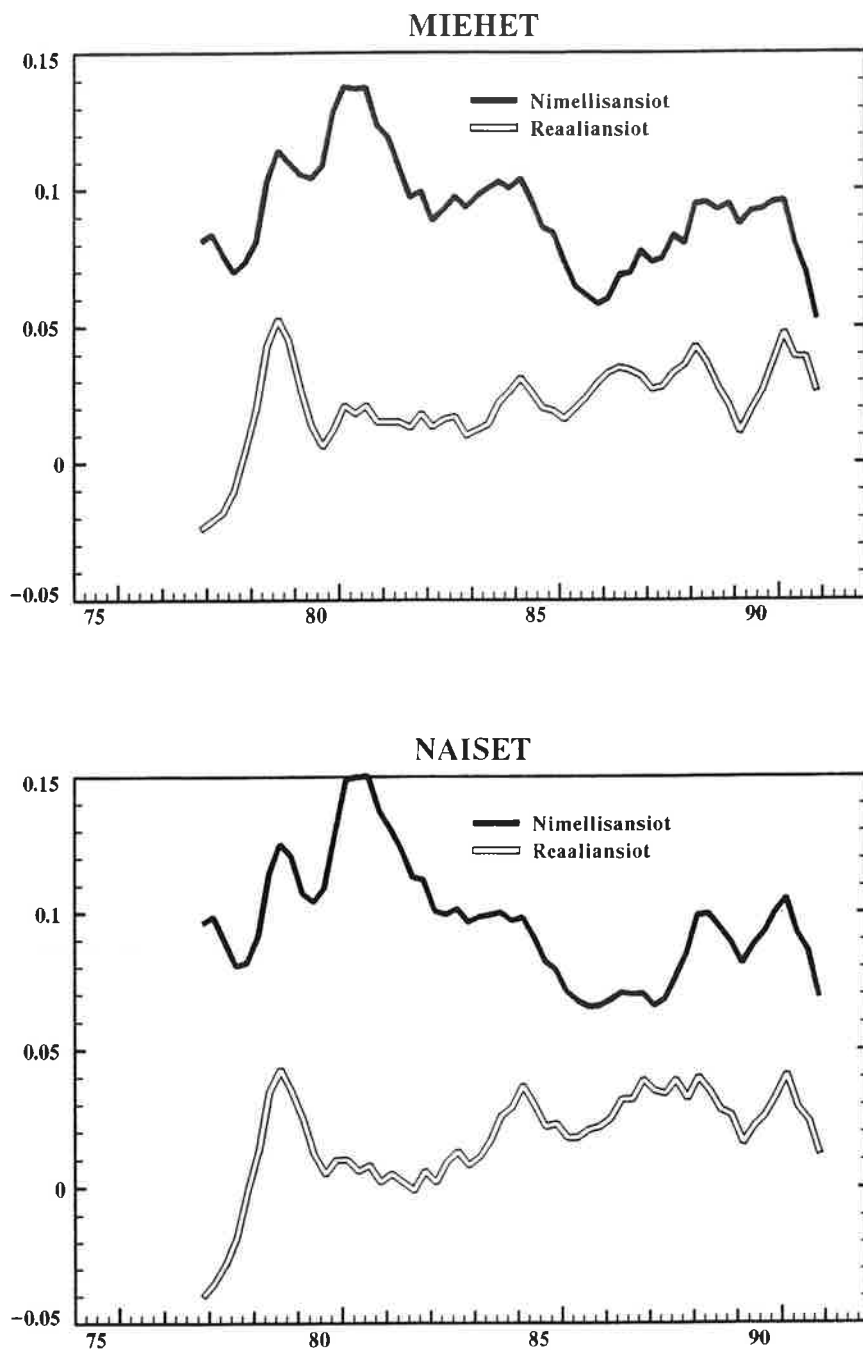
Kuvio 3. Teollisuustyöntekijöiden tuntiansioiden suhde palkan perusosaan

Kuvio 4. Teollisuustyöntekijöiden työtuntien osuudet palkkaustavan mukaan sekä ylityötuntien osuus

Kuvio 5. Teollisuustyöntekijöiden nimellis- ja reaaliansioiden muutokset vuosittain (4 neljänneksen liukuvan keskiarvon prosenttimuutos)

5.2. Toimihenkilöiden palkat

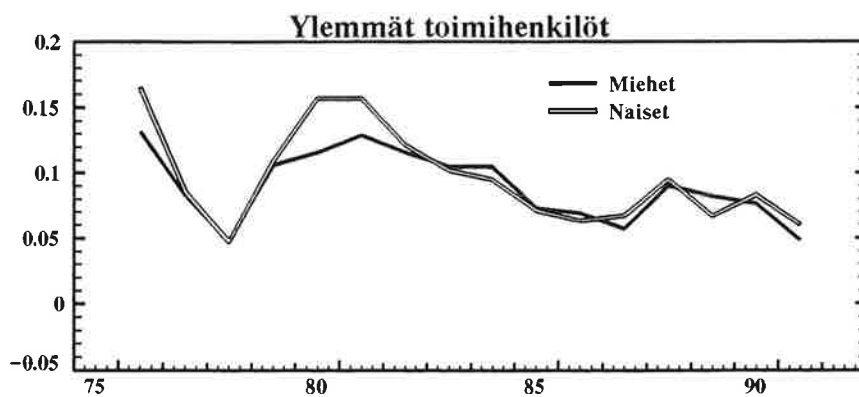
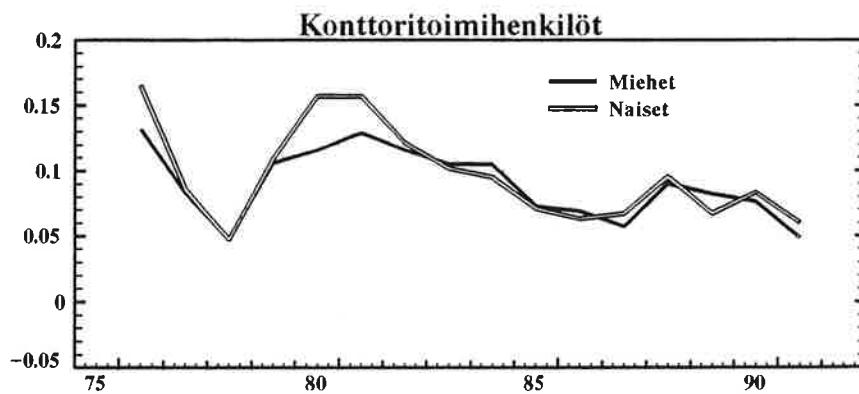
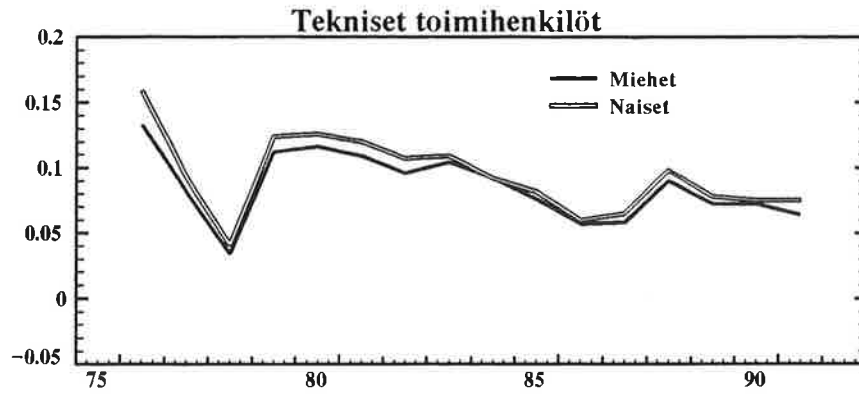
Tässä osassa tarkastellaan eräitä toimihenkilöiden palkkakehityksen yleispiirteitä STK:n tilastojen pohjalta vuodesta 1975 alkaen. Palkkaus- ja tilastointitapojen luonteista johtuen palkkarakenteen kuvailu on yksinkertaisempaa kuin työntekijöiden osalta.

Kuviossa 6 esitetään toimihenkilöryhmittäisten säännöllisen työajan keskimääräisten kuukausiansioiden kehityksiä. Ansiota tarkastellaan sukupuolittain teknisten toimihenkilöiden, konttoritoimihenkilöiden ja ylempien toimihenkilöiden osalta. Naisten ansiotason nousu on ollut selvästi miesten ansiotason nousua nopeampaa kaikissa ryhmissä. Vuosina 1975-91 miespuolisten teknisten toimihenkilöiden ansiotaso nousi keskimäärin 8.5 prosenttia vuodessa. Naisilla ansiot nousivat keskimäärin 9.4 prosenttia vuodessa. Vastaavana ajanjaksona miespuolisten konttoritoimihenkilöiden ansiotaso nousi keskimäärin 8.6 prosenttia vuodessa. Naisten ansiot nousivat keskimäärin 9.6 prosenttia. Ylempien miestoimihenkilöiden ansiot nousivat keskimäärin 8 prosenttia. Vastavasti naisten ansiotason nousu oli 8.4 prosenttia. Kuviosta 6 havaitaan, että naisten ansiotason nousu on ollut selvästi nopeampaa 1970-luvun lopulla ja 1980 luvun alussa. Sen jälkeen sukupuolittainen palkkakehitys on ollut yhtenäisempää, mutta teknisten naistoimihenkilöiden ansioiden kehitys on ollut nopeampaa koko tarkasteluperiodin aikana.

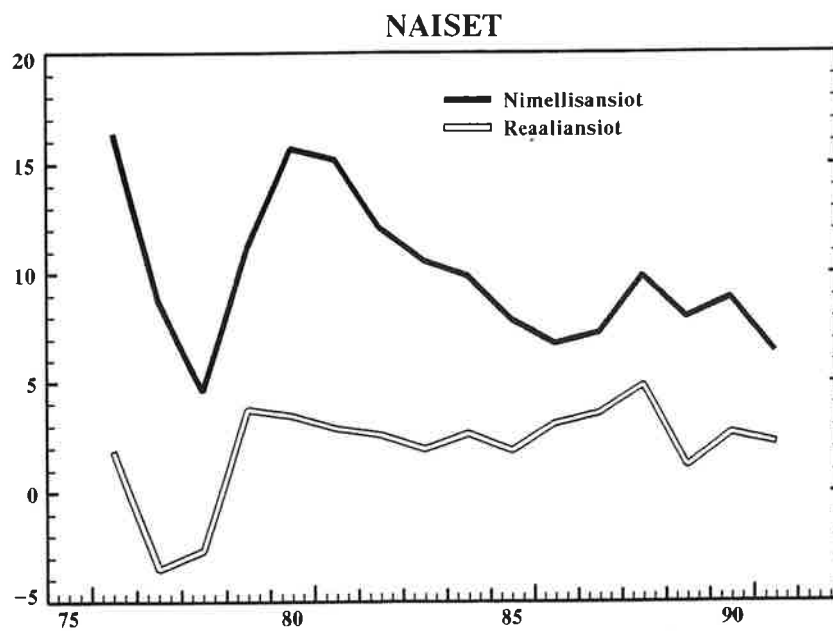
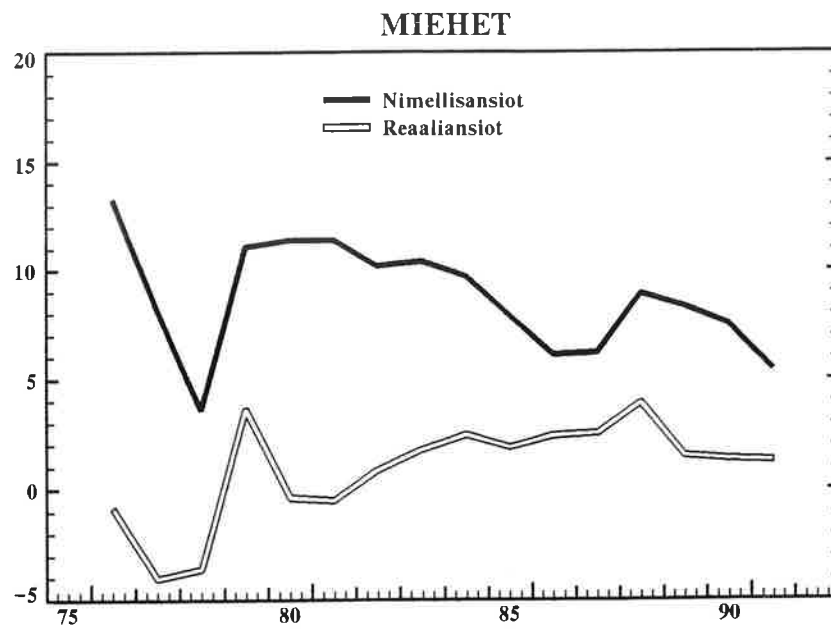
Kuviosta 7 ilmenevät teollisuuden toimihenkilöiden nimelliset- ja reaaliansioiden vuosittaiset muutokset. Laskelman pohjana on käytetty säännöllisen työajan ansiota, jolloin niihin sisältyy peruspalkan lisäksi olosuhdelisät sekä vuorotyöstä ja säännöllisestä sunnuntaityöstä maksetut erät. Lisäksi ansioon on sisällytetty kuukausikeskimäärinä tulos-

ja suoritussidonnaiset palkanerät. Toimihenkilöidenkään osalta korkeat nimellisansiot eivät takaa palkkainflaation vuoksi korkeaa reaaliansiota. Vaikka kuvion mukaan 1970-luvulla nimellis- ja reaaliansiot näyttävätkin kehittyvän samansuuntaisesti, regressiomalli ei anna näiden aikasarjojen välille tilastollisesti merkitsevää yhteyttä.

Kuvio 6. Teollisuustoimihenkilöiden ansioiden vuosimuutokset toimihenkilöryhmittäin

Kuvio 7. Teollisuustoimihenkilöiden nimellis- ja reaali-ansioiden muutokset vuosittain

Liite 1. Yksilöllisen tilastoinnin toteuttaminen työntekijöiden palkkatilastossa

Teollisuusala	Siirtymis- ajankohta
Metalliteollisuus (MET)	I/1945
Sähköasennusala	II/1953
Valmet (MET)	I/1954
Putkiasennusala (RTK)	I/1954
Kalkki- ja sementtiteollisuus (Ryhmä)	I/1956
Autoliikenne	I/1961
Lasiteollisuus (Ryhmä)	I/1961
Tekstiiliteollisuus	I/1966
Vaatetusteollisuus	I/1967
Autokoriteollisuus (MET)	I/1970
Kemiallinen metsäteollisuus	I/1971
Mekaaninen metsäteollisuus	I/1971
Teurastamot ja lihavalmisteet	I/1971
Puhelinlaitokset	I/1971
Putkieristysala (RTK)	I/1971
Metalliteollisuuden harjoittajat (MET)	III/1972
Voimalaitokset	IV/1972
Puusepänteollisuus	I/1973
Autokorjaamot (Autoalan Työnantajaliitto)	I/1976
Autotehtaat (MET)	I/1976
Kiinteistöala	I/1978
Graafinen teollisuus	I/1979
Tiiliteollisuus	I/1979
Muu rakennusaineteollisuus (Ryhmä)	I/1979
Jalometalliala	III/1980
Kemian perusteollisuus (Ryhmä)	I/1981
Öljynjalostamot (Ryhmä)	I/1981
Hehkulampputeollisuus (Ryhmä)	II/1981
Lasitus- ja hiomoala	I/1982
Lääketehtaat (Ryhmä)	I/1982
Väri ja lakkatehtaat (Ryhmä)	I/1982
Kattohuopatehtaat (Ryhmä)	I/1982
Posliinitehtaat (Ryhmä)	III/1982
Betonituotetehtaat (Ryhmä)	III/1982
Teknokemian tehtaat (Ryhmä)	I/1983
Kenkäteollisuus	III/1983
Nahkateosteollisuus	III/1983
Kaivokset (MET)	I/1984
Muita metalleja valmistavat tehtaat (MET)	I/1984
Kaapelitehtaat (MET)	I/1984
Talonrakennusala (RTK)	I/1984
Asfalttiala (RTK)	I/1984
Maalausala (RTK)	I/1984
Betonituotetehtaat (RTK)	I/1984
Muovitehtaat (Ryhmä)	I/1984
Tupakkatehtaat (ETTL)	I/1984
Maa- ja vesirakennusala	I/1984
Juurikassokerteollisuus (Ryhmä)	III/1984
Elektroniikkateollisuus (Ryhmä)	III/1984
Kumiteollisuus (Ryhmä)	III/1984
Kauppamylyt (ETTL)	I/1985
Kovaleipä-, keksi- ja makaronitehtaat (ETTL)	I/1985

Mallastehtaat (ETTL)	I/1985
Margariinitehtaat (ETTL)	I/1985
Sokeritehtaat (ETTL)	I/1985
Makeistehtaat (ETTL)	I/1985
Säilyke-, viini- ja siirappitehtaat (ETTL)	I/1985
Kahvipaahtimot (ETTL)	I/1985
Panimotehtaat (ETTL)	I/1985
Veneenrakennusteollisuus (Ryhmä)	I/1985
Tapettiteollisuus (Ryhmä)	I/1985
Kiviteollisuus (Ryhmä)	I/1986
Tulitikkutehtaat (Ryhmä)	III/1986
Harja- ja siv.tehtaat (Ryhmä)	III/1986
Vanutehtaat (Ryhmä)	III/1986
Autolasi- ja kuvastinteollisuus (Ryhmä)	III/1986
Turveteollisuus	III/1987

Huomautus 1. Yllä olevan teollisuusalan nimen jäljessä on suluissa mainittu, minkä STK:n jäsenliiton piiriin kyseinen teollisuusala nykyisin kuuluu. Aiemmin järjestäytyminen on saattanut poiketa nykyisestä tilanteesta. Lyhennykset ovat seuraavat:

MET Metalliteollisuuden Keskusliitto
 RTK Rakennusteollisuuden Keskusliitto
 Ryhmä Työnantajain Yleinen Ryhmä

Huomautus 2. Elintarviketeollisuuden Työnantajaliitto (ETTL) ei nykyisin enää ole STK:n jäsenliitto, mutta STK hoitaa erillissopimuksen perusteella sen palkkatilastointikysymykset.

Liite 2. Työntekijöiden palkkatiedustelun sisältö

Työpaikkaan liittyvät tiedot:

Yrityksen nimi**Kunta**

Paikkakuntakalleusluokka: 1 tai 2

Työpaikka (vastaajayksikkö): Sen yksikön (useimmiten toimipaikka) nimi, jota ilmoitettavat tiedot koskevat.

Vastaajakoodi: Konekielisessä muodossa tiedot antavat vastaajayksiköt ilmoittavat STK:lta saamansa vastaajakoodin. Lomake- ja atk-listailmoittajat eivät ilmoita vastaajakoodia.

Postiosoite**Postinumero ja -toimipaikka**

Vuosi ja neljännes: Esim. 891 on vuoden 1989 1. neljännes

Työntekijöiden lukumäärä

Tarkka tilastointijakso: pp-kk - pv-kk

Käytössä oleva työn vaativuuden määrittelytapa:

Töiden vaativuusryhmittely, jossa portaiden lukumäärä

Työluokitus, jossa portaitten lukumäärä

Karkeamenettely

Tilastoaineistosta vastaava henkilö, puh.

Yritystilaston saaja: Sen henkilön nimi, jolle annetuista tiedoista laadittu tilasto vastaajayksikössä tai yrityksessä lähetetään.

Työntekijän perustiedot:

Henkilötunnus

Sukupuoli: 1 = mies, 2 = nainen

Palvelukseentulovuosi (metalliteollisuudessa): Työsuhteen alkamisvuoden kaksi viimeistä numeroa

Ammatti: Sopimusaloittainen luokitus. Esimerkiksi metalliteollisuudessa kolminumeroinen luokitus ja vaatetusteollisuudessa nelinumeroinen luokitus.

Työaikamuoto: Työaikamuoto määräytyy sen mukaan, missä henkilö pääsääntöisesti työskentelee. Koodi on kaksinumeroinen. Ensimmäinen numero osoittaa monessako vuorossa ja toinen monenako päivänä viikossa työtä tehdään.

Työtunnit ja ansiosummat:

Palkkaryhmä: Työehtosopimuksen mukainen palkkaryhmä. Oppilaat ja harjoittelijat merkitään numerolla 0. Ne työntekijät joiden palkkaus ei määräydy pääalan sopimuksen mukaan merkitään numerolla 9. Metalliteollisuudessa 0 = yli 18 ja 9 = alle 18 vuotiaat oppilaat ja harjoittelijat.

Työnvaativuusryhmä (metalliteollisuudessa): Ryhmä johon työntekijä tekemiensä töiden vaativuuden perusteella kuuluu. **Työkohtainen palkan osuus (metalliteollisuudessa):** Työkohtaisen palkan osuus, joka määräytyy työnvaativuusryhmän työkohtaisen tuntipalkan perusteella. Nämä työt edustavat suurinta osaa tehdyistä töistä. Työnvaativuusryhmän ja työkohtaisen palkan osuuden välinen riippuvuus ilmenee suoraan työehtosopimuksessa olevista taulukoista. Alle 18-vuotiaille työntekijöille,

oppilaille ja harjoittelijoille ei määritellä työnvaativuusryhmätietoa eikä näin ollen myöskään työkohtaista palkan osuutta.

Peruspalkka: Peruspalkka saadaan esimerkiksi metalliteollisuudessa lisäämällä henkilökohtainen palkan osuus työntekijän työkohtaiseen palkan osuuteen. Alle 18-vuotiaille työntekijöille, ja oppilaille ja harjoittelijoille ilmoitetaan työehtosopimuksen mukainen tuntipalkka. Useilla sopimusaloilla peruspalkka jätetään määrittelemättä.

Aikatyö: Tunnit ovat työntekijän aikapalkalla tekemät työtunnit todellisina tunteina (ei muunnettuina) sisältäen myös yli- ja sunnuntaityötunnit. Palkat ovat aikatyötunneilta maksettu rahapalkka pätevyyspalkkioineen ilman yli- ja sunnuntaityötunneilta maksettuja korotusosuuksia sekä ilman erillisinä maksettuja vuorotyö- ja olosuhdelisiä.

Suora urakkatyö (metalliteollisuudessa): Tunnit ja palkka kuten aikatyössä. Suorassa urakkatyössä palkka aikayksikköä kohti riippuu kokonaan tehdystä työmäärästä.

Osaurakka ja palkkiotyö (metalliteoll.): Tunnit ja palkka kuten aikatyössä. Osaurakkatyössä ansio osittain riippuu tehdystä työmäärästä (urakkaosa) ja osittain työhön käytetystä ajasta (kiinteä osa).

Urakkatyö: Tunnit ja palkka (mk) kuten aikatyössä. Urakkatyö Osaurakkatyön tapauksessa merkitään tähän sekä kiinteä että urakkaosa.

Palkkiotyö: Tunnit ja palkka (mk) kuten aikatyössä. Palkkiotyössä työntekijän ansio riippuu joko kokonaan tai osittain työn tuloksesta tai laadusta. Palkkiotyöksi luetaan sekä kiinteä palkanosa että muuttuva palkkio-osuus.

Ylityö: Tunnit ja korotus (mk). Ylityötunnit ovat todellisia eikä ns. muunnettuja tunteja. Nämä tunnit sisältyvät myös aika-, urakka- tai palkkiotyötunteihin. Korotukset sisältävät ylityötunneilta maksetut ylityön korotusosuudet.

Sunnuntaityö: Sunnuntaina tai arkipyhinä tehdyt tunnit ja korotus (mk). Nämä tunnit sisältyvät myös aika-, urakka- tai palkkiotyötunteihin. Mikäli nämä tunnit ovat ylityötä, sisältyvät ne myös ylityötunteihin. Korotukset sisältävät sunnuntaityötunneilta maksetut korotusosuudet, viikkolepokorvaukset ja ns. suurjuhlapyhäkorvaukset.

Työaikaan liittyvät lisät: Vuorotyölisät, ilta- ja yötyölisä ilman näiden osalle mahdollisesti tulevia yli- ja sunnuntaityökorotuksia, keskeytymättömän ja jatkuvan vuorotyön lisä (ns. lauantailisä) sekä työajan lyhenemiseltä maksettavat erilliset lisät.

Muut erilliset lisät: Tilapäisestä poikkeamasta työskentelyolosuhteissa johtuvat ja poikkeuksellisen haitan tai hankaluuden perusteella tehdyttä työajalta maksetut erilliset lisät, kuitenkin ilman näiden osalle mahdollisesti tulevia yli- ja sunnuntaityökorotuksia. Tämä sisältää myös tietyissä erikoistöissä maksettavat työehtosopimuksissa määrittelemättömät erilliset lisät.

Yhteensä: Tunteihin lasketaan yhteen kaikki työntekijän vuosineljänneksen aikana tekemät työtunnit. Palkkoihin lasketaan yhteen kaikkia työtunteja vastaava palkkasumma, korotusosuudet ja lisät.

Liite 3. Metalliteollisuuden palkkaryhmitys ja ammattinimikkeistö

Metalliteollisuuden palkkaryhmititys on seuraava:

1. Työntekijät yli 18 vuotta
 - Palkkaryhmä A
 - Palkkaryhmä B
 - Palkkaryhmä C
2. Työntekijät alle 18 vuotta
3. Oppilaat ja harjoittelijat
 - Oppisopimusoppilaat:
 - Yli 18-vuotiaat
 - Alle 18-vuotiaat
 - Oman ammattikoulun oppilaat
 - Yli 18-vuotiaat
 - Alle 18-vuotiaat
 - Muut oppilaat
 - Yli 18-vuotiaat
 - Alle 18-vuotiaat
 - Harjoittelijat
 - Yli 18-vuotiaat
 - Alle 18-vuotiaat

Palkkaryhmät erottelevat työn vaativuustasot, joiden ohella ammatti vaikuttaa keskeisesti palkan määräytymiseen. Metalliteollisuuden ammattinimikkeistö sisältää metalliteollisuuden kaikki toimialat, joten ammatit ovat hyvin yksityiskohdaisesti määriteltyjä. Ammattinimikkeistön pääryhmät ovat seuraavat:

0. Kaivos- ja rikastustyöt
1. Metallien valmistus- ja käsittelytyöt
2. Levy-, hitsaus- ja putkityöt
3. Koneistus- ja kokoonpanotyöt
4. Sähkö- ja elektroniikkatyöt (tuotteiden valmistus)
5. Tuotteen pintakäsittelytyöt
6. Muut tuotantoon liittyvät työt
7. Käyttö- ja tehdaspalvelutyöt
8. Oppilaat ja harjoittelijat

Esimerkiksi kaivos- ja rikastustyöt jakaantuvat edelleen kaksi- ja kolmeryhmätasolla seuraavasti:

- 01 Malminetsintätyöt
 - 010 Geofysiikan mittaustyöt
 - 011 Kairaustyöt
 - 012 Poraustyöt
 - 019 Muut malminetsintätyöt
- 02 Kaivostyöt
 - 020 Irrotustyöt
 - 021 Kuljetustyöt
 - 022 Täyttötyöt
 - 023 Kaivosrakennustyöt
 - 029 Muut kaivostyöt
- 03 Rikastustyöt
 - 030 Prosessityöt
 - 039 Muut rikastustyöt

Liite 4. Palkkaerien sisältyminen palkkatilastoon eri sopimusaloilla vuonna 1992

Sopimusala	Aika-, ur- ja palkk. palkat	Erill. lisät	Koro- tukset	3-vuoro- työlliset	Vuoro- vapaa- palkat	Pekkas- vapaa- ansiokom- pensaatio	Palve- lus- vuosi- lisät	Arkipyhä- korvauk- set	Vuosi- loma- palkat	Sairaus- ajan palkat	Muut palkat
Metalliteollisuus	+	+	+	+	0	+	-	0	-	-	-
Juurikassokeriteoll.	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Autokorjaamot	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Paperi- ja puumassateoll.	+	+	+	0	0	0	-	0	-	-	-
Saha- ja levyteollisuus	+	+	+	+	0	+	-	-	-	-	-
Puusepänteollisuus	+	+	+	+	0	+	-	-	-	-	-
Tekstiiliteollisuus											
Laitosmiehet	+	+	+	0	0	0	-	0	-	-	-
Tuotanto-osastot	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Vaateusteollisuus	+	+	+	+	0	-	+(T)	0	-	-	-
Graafinen teollisuus	+	+	+	+	0	-	-	0	-	-	-
Kemian perusteollisuus	+	+	+	0	0	0	+	0	-	-	-
Kemiallis-tekninen teoll.	+	+	+	+	0	0	+	0	-	-	-
Öljynjalostamot	+	+	+	0	0	0	+	0	-	-	-
Elintarviketeollisuus	+	+	+	+	0	-	+	+	-	-	-
Lihateollisuus	+	+	+	+	0	-	+	+	-	-	-
Panimo- ja virv.juomat.	+	+	+	+	0	-	+	+	-	-	-
Kalkki- ja sementtiteoll.											
Korjaus-osastot	+	+	+	+	0	-	+	-	-	-	-
Tuotanto-osastot	+	+	+	+	0	-	0	-	-	-	-
Betonituoteteollisuus	+	+	+	+	0	-	0	-	-	-	-
Tiiliteollisuus	+	+	+	+	0	-	0	-	-	-	-
Kivenjalostusteollisuus	+	+	+	+	0	-	0	-	-	-	-
Lasiteollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Posliiniteollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Hekkulampputeollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Autolasi- ja kuvastint.	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Kenkä- ja nahkateollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Kumiteollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Tulitikki-, harja- ja sivellin-, vanuteollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Tapetteollisuus	+	+	+	0	-	-	+	-	-	-	-
Pakkausteollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Veneenrakennusteollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Jalometalliteollisuus	+	+	+	+	0	+	-	-	-	-	-
Turveteollisuus	+	+	+	+	0	-	-	-	-	-	-
Voimalaitokset	+	+	+	+	0	-	0	-	-	-	-
Talonrakennusala	+	+	+	0	0	-	0	-	-	-	-
Maalausala	+	+	+	0	0	-	0	-	-	-	-
Putkiasennusala	+	+	+	0	0	-	0	-	-	-	-
Sähköasennusala	+	+	+	0	0	-	0	-	-	-	-
Asfalttiala	+	+	+	0	0	-	0	-	-	-	-
Lasitus- ja hiomoala	+	+	+	+	0	-	0	-	-	-	-
Maanrakennusala	+	+	+	0	0	-	-	-	-	-	-
Autoliikenne	+	+	+	0	0	-	+(T)	-	-	-	-
Öljytuoteala	+	+	+	+	0	-	+(T)	0	-	-	-
Ahtausala	+	+	+	0	0	+	+(T)	0	-	-	-
Merenkulkuala	+	+	+	0	0	0	+(T)	0	-	-	-
Puhelinala	+	+	+	0	0	0	0	0	-	-	-
Lämpö- ja huoltoala	+	+	+	+	0	-	+(T)	0	-	-	-
Pesula-ala	+	+	+	0	-	0	+	(-)	-	-	-

Taulukon merkien selitykset:

- + Palkkaerä sisältyy nykyiseen neljännesvuositilastoon
- Palkkaerä ei sisälly nykyiseen neljännesvuositilastoon
- 0 Palkkaerää ei tunneta sopimusosalalla eikä se näin ollen sisälly neljännesvuositilastoon
- (-) Palkkaerä, käytössä vain osalla sopimusalan palkansaajista (ei sisälly tilastoon niiden palkansaajien osalta, joilla palkkaerä on käytössä)
- +(T) Palvelusvuosilisäjärjestelmä sisällytetty sopimusalan taulukkopalkkajärjestelmään, jolloin se sisältyy nykyiseen neljännesvuositilastoon
- +(T) Palvelusvuosilisäjärjestelmä sopimusosalalla sekä erillisenä kertakorvauksena (ei sisälly neljännesvuositilastoon) että taulukkopalkkajärjestelmässä (sisältyy neljännesvuositilastoon)

Liite 5. Toimihenkilöiden palkkatiedustelun sisältö

Yritystä ja tietojen antajaa koskevat tiedot:

Yritys

Työpaikka (vastaajayksikkö): Sen yksikön (useimmiten toimipaikka) nimi, jota ilmoitettavat tiedot koskevat.

Postiosoite

Kunta: Vastaajayksikön sijaintikunta

Pkl: Paikkakuntakalleusluokka (I tai II)

Vastaajakoodi: STK:n antama tunnus konekielisessä muodossa vastaaville. Lomakkeella tietoja antavat eivät ilmoita vastaajakoodia.

Tilastoaineistosta vastaava henkilö: Tilastotietoihin liittyvien kysymysten yhdyshenkilö yrityksessä.

Henkilötunnus

Sukupuoli: 1 = mies, 2 = nainen.

Koulusivistys tai tutkinto: Koulusivistys merkitään koulutusluokituksen kaksinumeroisella tunnuksella, jonka ensimmäinen numero kuvaa koulutuslinjaa ja toinen numero koulutustasoa.

Koulutusluokitus:

Yleissivistävä peruskoulutus

01 kansa- ja kansalaiskoulu

02 keskikoulu, peruskoulu

03 ylioppilastutkinto

Humanistinen ja teologinen linja

13 kansakoulunopettaja, kotiteollisuusopettaja

14 hum.kand., dipl.kielenkääntäjä, peruskoulunopettaja

15 fil.kand., kasvatust.kand., teol.kand.

16 fil.lis., kasvatust.lis, teol.lis.

17 fil.toht., kasvatust.toht., teol.toht.

Yhteiskuntatieteellinen linja

23 kirjasto- ja sanomalehtitutkinto, sosionomin tai sosiaalihuoltajan tutkinto tai muu alimman korkeasteen tai alemman kandidaattiasteen tutkinto

25 valt.kand., yhteiskuntatiet.kand, hallintotiet.kand

26 valt.lis., yhteiskuntatiet.lis., hallintotiet.lis.

27 valt.toht., yhteiskuntatiet.toht., hallintotiet.toht.

Oikeustieteellinen linja

34 alempi oikeustutkinto

35 oikeustiet.kand. ja vastaava aikaisempi tutkinto

36 oikeustiet.lis. ja vastaava aikaisempi tutkinto

37 oikeustiet.toht. ja vastaava aikaisempi tutkinto

Kaupallinen linja

42 kauppakoulu tai sitä vastaava (merkantti, myyjäkoulutus, somistajakoulutus, varastonhoitajakoulutus)

43 kauppaopisto tai sitä vastaava (merkonomi, kauppa-tekn., HSO-sihteerikoulutus, osastonhoitajakoulutus, mainoshoitajakoulutus sekä atk-suunnittelijatutkinnon, datanomin tai atk-tutkinnon suorittaneet)

44 ekonomi (alempi korkeakoulututkinto), kirjeenvaihtaja, akateeminen sihteeri

45 kauppat.kand., taloustiet.kand., ekonomi (ylempi korkeakoulututkinto)

46 kauppat.lis., taloustiet.lis.

47 kauppat.toht., taloustiet.toht.

Maatalous-metsätieteellinen linja

- 52 erilaiset maatalous- ja metsäalan koulut (metsätyönjohtaja)
- 53 metsäteknikko, metsätalousteknikko, maatalousteknikko
- 54 metsätalousinsinööri, agrologi
- 55 metsänhoitaja, agronomi, maat. ja metsät.kand.
- 56 maat. ja metsät.lis.
- 57 maat. ja metsät.toht.

Matemaattis-luonnontieteellinen linja

- 64 luonnontiet.kand.
- 65 fil.kand.
- 66 fil.lis.
- 67 fil.toht.

Teknillinen linja

- 72 vähintään 2-vuotinen ammattikoulu
- 73 teknillinen koulu (teknikko) tai sitä vastaava
- 74 teknillinen opisto (insinööri)
- 75 teknillinen korkeakoulu (dipl.ins., arkkitehti)
- 76 tekn.lis.
- 77 tekn.toht.

Lääketieteellinen, farmaseuttinen ja terveydenhoidollinen linja

- 83 sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, lääkintävoimistelija
- 84 farmaseutti
- 85 proviisori, farm.kand.
- 86 lääket.lis., farm.lis.
- 87 lääket. ja kir.toht., farm.toht.

Muut edellä mainitsemattomat koulutuslinjat

- 92 poliisimiehistön virkatutkinnon suorittaneet, palomiehen, rajajääkäarin, liikunnanohjaajan tai muun alemman keskiasteen koulutuksen saaneet
- 93 toimiupseerin virkatutkinnon, poliisipäällystön virkatutkinnon, perämiestutkinnon, palomestarin tai muun ylemmän keskiasteen tai alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneet
- 94 upseerin virkatutkinnon (vanha kadettikoulu), merikapteenin, voimistelunopettajan tai muun alemman kandidaattiasteen tutkinnon suorittaneet
- 95 upseerin tutkinnon (uusi kadettikoulu), kapteenin, esiupseerin tai muun ylemmän kandidaattiasteen tutkinnon suorittaneet
- 96 yleisesikuntaupseerin (sotakorkeakoulu) tai muun tutkijakoulutuksen saaneet

Mikäli toimihenkilö on suorittanut useamman eritasoisen tutkinnon, merkitään vain ylin. Mikäli taas kysymyksessä on esimerkiksi kaksi vaativuudeltaan samantasoisista tutkintoa, merkitään tähän se, joka lähinnä liittyy ao. toimihenkilön tehtäviin.

Tutkinnon suorittamisvuosi: Korkeakouluissa, yliopistoissa ja teknillisissä opistoissa suoritettujen tutkintojen osalta merkitään tutkinnon suorittamisvuosi. Muiden tutkintojen osalta tiedon voi jättää täyttämättä. Tutkinnon suorittamisvuosi merkitään vuoden kahdella viimeisellä numerolla ja se vastaa koulutusluokituksen mukaista tutkintoa.

Kokemusvuodet: Tieto kokemusvuosista on vain teknisten ja konttoritoimihenkilöiden osalta.

Palvelukseentulovuosi: Nykyisen työsuhteen alkamisvuosi.

Toimihenkilöryhmä: Jokaista toimihenkilöä koskeva koodi ilmoittaa mm. minkä sopimuksen piiriin ao. toimihenkilö kuu-

luu.

Toimihenkilöryhmäkoodi:

- 11 Runkosopimuksen tarkoittama tekninen toimihenkilö, joka kuuluu runkosopimuksen piiriin sillä perusteella, että ao. työnantajaliitto on yhtynyt runkosopimukseen.
- 12 Muu runkosopimuksen tarkoittama tai tähän verrattava tekninen toimihenkilö.
- 21 Yleissopimuksen tarkoittama konttoritoimihenkilö, joka kuuluu yleissopimuksen piiriin sillä perusteella, että ao. työnantajaliitto ei ole irtisanoutunut yleissopimuksesta.
- 22 Graafisen alan konttoritoimihenkilö, joka kuuluu jommankumman jäljempänä mainitun työehtosopimuksen piiriin: Graafisen Teollisuuden Työnantajaliiton ja Suomen Teollisuustoimihenkilöiden Liiton välinen työehtosopimus tai Graafisen Teollisuuden Työntajaliiton ja Suomen Kirjatyöntekijäin Liiton/Graafiset toimihenkilöt ry:n välinen työehtosopimus.
- 23 Muu yleissopimuksen tarkoittama tai tähän verrattava konttoritoimihenkilö.
- 31 Perussopimuksen tarkoittama ylempi toimihenkilö, joka kuuluu perussopimuksen piiriin sillä perusteella, että ao. työnantajaliitto on yhtynyt perussopimukseen
- 32 Muu perussopimuksen tarkoittama tai tähän verrattava ylempi toimihenkilö.
- 41 Osa-aikainen täysin työkykyinen toimihenkilö. Tällä tarkoitetaan toimihenkilöä, jonka työajan pituus poikkeaa olennaisesti yrityksessä vastaavissa tehtävissä tai toimihenkilötehtävissä yleensä noudatettavan työajan pituudesta.
- 51 Alle 18-vuotiaat toimihenkilöt ja muut sellaiset toimihenkilöt, joiden palkkauksen määräytyminen poikkeaa normaalista käytännöstä (esim. harjoittelijat, ei täysin työkykyiset tai näihin verrattavat).
- 61 Toimihenkilö, jonka palkkatietoa ei ilmoiteta omistussuhteen, sukulaisuuden tai hänen asemansa yrittäjän johdossa olevan aseman perusteella. Viime mainitulla tarkoitetaan nimikkeisiin 911-914 sijoitettavia toimihenkilöitä.

Palkkaryhmä tai vaativuustaso: Kaikkien teknisten toimihenkilöiden osalta palkkaryhmä merkitään kirjaimilla (A, B, C, D, E, F). Toimet jaetaan eri toimilohkoissa (työnjohto, työsuunnittelu jne.) ryhmämääritelmien avulla runkosopimuksen (STK-STTK-T) mukaisesti viiteen (A-E) tai kuuteen (A-F) eri vaativuustasoon. Palkka on niiden suhteen laskeva. Kaikkien konttoritoimihenkilöiden osalta merkitään toimen vaativuustaso siinä muodossa kuin se on yleissopimuksen (STK-STL) liitteenä olevassa palkkausjärjestelmässä (1A, 1B, 1C, 2A, 2B, 2C, 3A, 3B, 3C, 4A, 4B, 4C). Palkkaus on nouseva karkealuokituksen 1-4 ja hienoluokituksen A-C mukaisesti. Muiden kuin teknisten ja konttoritoimihenkilöiden kohdalla sarakkeet jätetään tyhjäksi.

Tilastonimike: Tilastonimike merkitään jokaiselle toimihenkilölle hänen tointa vastaavan 3-numeroisen tilastonimikkeen mukaan.

Toimen tai työn laatu (ammatti): Toimihenkilöstä tai hän toimestaan yrityksessä käytetty nimitys lomakevastauksella.

Viikkotyöaika, tuntia (2 desim.): Toimihenkilön säännöllinen viikkotyöaika merkitään kahdella desimaalilla (ei minuuteis-

sa).

Kuukausipalkka: Kiinteä kuukausipalkka ja elokuulta erillisinä maksetut lähinnä olosuhdelisiin verrattavat lisät kuten kaivos-, tunneli- ja puhdistautumislisä. Kuukausittain maksettavia tulos- ja suoritussidonnaisia palkaneriä ei enää sisällytetä tähän sarakkeeseen. Kuukausipalkkaan mahdollisesti sisältyvää kiinteää ylityökorvausta ei ilmoiteta tilastoon.

Vuorotyölisä ja säännöllisestä sunnuntaityöstä maksettu korotus: Elokuulta maksetut vuoro-, ilta- ja yötyöstä maksettu korotus. Mikäli nämä sisältyvät kiinteään kuukausipalkkaan, on ne vähennetty siitä. Vuorotyön työajan lyhenemisen johdosta mahdollisesti sovittu kuukausittain maksettava erillinen korvaus sisällytetään tähän sarakkeeseen.

Luontaisetujen raha-arvo: Luontaisedut arvioidaan rahaksi paikkakunnalla vallitsevan käyvän hintatason tai verohallituksen päätöksen mukaisesti.

Tulos- ja suoritussidonnaiset erät: Nämä sisältävät tantieemit, 13. kuukauden palkat, tulospalkkiot, kannustusrahat, tuotantopalkkiot, provisiot, joulurahat keskimäärin kuukaudessa riippumatta siitä, maksetaanko ne kuukausittain vai harvemmin. Erään ei sisälly yhtiökokouksessa työntekijöille maksettavaksi päätettyä voitonjako-osaa.

Yhteensä: Palkkaerien yhteissumma.

Lähdeluettelo

- Jonninen, Pentti** (1989), Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset vuonna 1988, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, B 61, Helsinki.
- Tuurna, Sami** (1985), Teollisuuden välilliset työvoimakustannukset 1982, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, B 40, Helsinki.
- Ranta, Tauno** (1967), STK:n ansiotilastojen kehitysvaiheista, Teollisuuslehti, No.11.
- Sihtola, Kari** (1979), Teollisuuden työvoimakustannusten taso ja rakenne vuonna 1977 sekä arvioita niiden kehityksestä vuosina 1978-1980, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, B 20, Helsinki.

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA)
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
LÖNNROTINKATU 4 B. SF-00120 HELSINKI

Puh./Tel. (90) 609 900
Int. 358-0-609 900

Telefax (90) 601 753
Int. 358-0-601 753

KESKUSTELUAIHEITA - DISCUSSION PAPERS ISSN 0781-6847

- No 398 OLAVI RANTALA, An Econometric Diffusion Model of Exchange Rate Movements within a Band - Implications for Interest Rate Differential and Credibility of Exchange Rate Policy. 06.03.1992. 19 p.
- No 399 MARKKU KOTILAINEN, Exchange Rate Unions: A Comparison to Currency Basket and Floating Rate Regimes - A Three-Country Model. 09.03.1992. 120 p.
- No 400 VEIJO KAITALA - MATTI POHJOLA, Acid Rain and International Environmental Aid: A Case Study of Transboundary Air Pollution Between Finland, Russia and Estonia. 23.03.1992. 15 p.
- No 401 JUHANI TURKKILA, Tuloverotuksen reaalin kiristyminen Suomessa. 22.04.1992. 36 s.
- No 402 OLAVI RANTALA - PAAVO SUNI, The European Economy, Medium Term Perspectives. 24.04.1992. 26 p.
- No 403 RITA ASPLUND, Education, Experience and Earnings in Finland: Empirical Evidence from a Cross Section of Individuals. 05.05.1992. 33 p.
- No 404 RITA ASPLUND, Education, Experience and Earnings in Finland: Data Analysis and Complementary Estimation Results. 05.05.1992. 58 p.
- No 405 RITA ASPLUND, Human Capital Earnings Functions: A Theoretical Introduction. 05.05.1992. 33 p.
- No 406 MIKA WIDGRÉN, A Game Theoretic Analysis of the Nordic Coalition's Role in the Decision Making of the EC Council of Ministers. 07.05.1992. 21 p.
- No 407 OLAVI RANTALA, Luottotappioriskin hinnoittelu. 01.06.1992. 30 s.
- No 408 MARKKU KOTILAINEN, Euroopan raha- ja talousunioni ja Suomi. (The European Economic and Monetary Union and Finland). 25.06.1992. 31 s.
- No 409 RISTO MURTO - TEEMU VÄÄNÄNEN, Linear and Nonlinear Dependence in the Finnish Forward Rate Agreement Markets. 03.08.1992. 29 p.
- No 410 MARKKU LAMMI, An Imperfect Competition Model in an Industry with Differentiated Domestic and Foreign Products. 24.08.1992. 11 p.

- No 411 RISTO MURTO, Korkorakennemallien käyttö korkoriskin arvioinnissa ja hallinnassa. 28.08.1992. 41 s.
- No 412 MIKA MALIRANTA, Paperiteollisuuden palkat ja tehdasteollisuuden palkkarakenne. 28.08.1992. 37 s.
- No 413 SYNNOVE VUORI - PEKKA YLÄ-ANTTILA, Industrial Transformation in Finland - From Factor Driven to Technology-Based Growth. 15.09.1992. 37 p.
- No 414 RITA ASPLUND, Occupational Earnings Differentials in Finland - Empirical Evidence from a Cross Section of Individuals. 16.09.1992. 51 p.
- No 415 JUHA KETTUNEN, Increasing Incentives for Reemployment. 16.09.1992. 30 p.
- No 416 TIMO MYLLYNTAUS, Technology Transfer and the Contextual Filter in the Finnish Setting. Transfer Channels and Mechanisms in an Historical Perspective. 18.09.1992. 52 p.
- No 417 RITA ASPLUND (Ed.), Human Capital Creation in an Economic Perspective. 12.10.1992.
- No 418 V. BUSHENKOV - V. KAITALA - A. LOTOV - M. POHJOLA, Decision and Negotiation Support for Transboundary Air Pollution Control between Finland, Russia and Estonia. 15.10.1992. 25 p.
- No 419 HARRI LUUKKANEN, Helsingin palvelualan yritykset: Suljettu sektori murroksessa; esitutkimus. 07.10.1992. 93 s.
- No 420 JUHA JUNTILA, Kotitalouksien pankkitalletusten kysyntä Suomen vapautuneilla rahoitusmarkkinoilla. 10.11.1992. 93 s.
- No 421 PETER SJÖBLOM, ETLAs databastjänst och dess marknad. 01.12.1992. 97 s.
- No 422 PASI AHDE - TEET RAJASALU (eds.), On the Economic Structure of Estonia and Finland before the 1990's. 01.12.1992. 101 s.
- No 423 PER HEUM - PEKKA YLÄ-ANTTILA, Firm Dynamics in a Nordic Perspective - Large Corporations and Industrial Transformation. 15.12.1992. 81 p.
- No 424 MARKKU RAHIALA - TAPANI KOVALAINEN, Wage Formation in Finland in the 1980's; An Econometric Study. 17.12.1992. 41 p.
- No 425 JUHA KETTUNEN - REIJO MARJANEN, Suomen työnantajain keskusliiton palkkatilastot: Syntyhistoria, sisältö ja käyttötarkoitus. 17.12.1992. 42 s.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen julkaisemat "Keskusteluaiheet" ovat raportteja alustavista tutkimustuloksista ja väliraportteja tekeillä olevista tutkimuksista. Tässä sarjassa julkaistuja monisteita on rajoitetusti saatavissa ETLAn kirjastosta tai ao. tutkijalta.

Papers in this series are reports on preliminary research results and on studies in progress; they can be obtained, on request, by the author's permission.